

**OSTVARENOST I OSTVARIVOST MISIJSKOG DEKRETA
II. VATIKANSKOG SABORA „AD GENTES“
*Pedeseta obljetnica misijskog Dekreta II. vaticanskog sabora
„Ad gentes“***

PREDGOVOR

Uzorita, preuzvišena, prečasná, velečasna i redovnička gospodo!¹

Draga subraćo!

Prije otprilike mjesec dana zamoljen sam da kao bivši nacionalni ravnatelj Papinskih misijskih djela (dalje: PMD) Bosne i Hercegovine za ovogodišnji susret svećenika koji djeluju na prostoru Vrhbosanske nadbiskupije, bez obzira na svećeničku pripadnost i vrstu klerićke odjeće koju nosimo, priprelim predavanje i osvrt na Dekret II. vaticanskog sabora „Ad gentes“ povodom njegove pedesete obljetnice. Naslov zadanoj temi dao sam „Ostvarenost i ostvarivost misijskog Dekreta II. vaticanskog sabora 'Ad gentes'“. Ovo razmišljanje trebalo bi trajati najviše petnaestak minuta, znači duljina će biti puno manja od naših brojnih propovijedi i župnih oglasa koji su ponekad i dulji od cijelog euharistijskog slavlja. Kako je zamišljeno, tako će i biti. Međutim, dulji oblik ovog predavanja, ako bude zanimanja, bit će objavljen.

Usprkos službenim pozivima naših crkvenih središnjica, bilo vaticanskih bilo vrhbosanskih, bit će i naših svećeničkih pitanja: A zašto je izabrana ova tema u današnje vrijeme i na ovim vrhbosanskim prostorima u ovo postkomunističko i poratno vrijeme? I nastavljaju kako današnji govor o misijama nije zanimljiv, nije aktualan, a velik dio nas sve čini kako bi prednost dali ekumenizmu i dijalogu, a za takve aktivnosti dobiva se dobra financijska potpora od vjernika i nevjernika kako iz tuzemstva, tako iz inozemstva. Naši brojni projekti puno bolje prolaze ako su obojeni spomenutim ekumenskim i dijaloškim bojama.

¹ Kao što će biti govora u donjem tekstu, ovaj članak predstavljen je na godišnjem susretu svećenika koji djeluju na prostoru Vrhbosanske nadbiskupije, 15. travnja 2015. god., pa je pozdravni naslov i uvod ostao u svojem izvornom obliku. S obzirom na ovu temu pogledaj od istog autora: Tomo KNEŽEVIĆ, „Misijsko poslanje Crkve s posebnim osvrtom na župnu zajednicu“, *Vrhbosnensia* 11 (2007.), 267-305; Tomo KNEŽEVIĆ, „Misijsko poslanje Crkve s posebnim osvrtom na župnu zajednicu“, *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 11-12 (2007.) 884-894.

Brate svećeniče, bez obzira na rečeno, koje na svoj način oslikava dio naše vrhbosanske stvarnosti, mi smo još uvijek, nadam se, zdrava grana na velikom stablu Katoličke Crkve koja misijski diše i prema svojim shvaćanjima i svojim mogućnostima nosi svoj dio odgovornosti za misijsko poslanje Crkve na ovim prostorima i šire. I zato ćemo i dalje biti Crkva (usp.: AG 1) koja je od Boga „...poslana svim narodima da bude 'univerzalni sakrament spasenja',“ koja „nastoji iz najdubljih zahtjeva svoga katoliciteta i slušajući nalog svoga Utemeljitelja (usp. Mk 16,16) naviještati evanđelje svim ljudima.“ Neka nam ovo razmišljanje o spomenutom misijskom dokumentu bude prigoda kako bismo, makar i nakratko, premislili svoju stvar i svoj odnos prema misijskom poslanju na prostorima i na mjestu koje nam povjeriše poglavari.

I. DEKRET „AD GENTES“ O MISIJSKOJ DJELATNOSTI CRKVE

Drugi vatikanski sabor, na koji mi u Katoličkoj Crkvi gledamo kao na 21. ekumenski sabor, održavan je kao što i samo ime kaže u Vatikanu od 11. listopada 1962. god. do 8. prosinca 1965. god. Sabor je najavio danas već sveti papa Ivan XXIII. sa željom da on bude pastoralni i ekumenski. Ovo veliko djelo za život Crkve prošlog stoljeća, nakon njegove smrti 2. srpnja 1963. god., nastavio je njegov nasljednik danas blaženi papa Pavao VI. Među sudionicima Sabora bili su i kasniji pape sveti Ivan Pavao II. i papa u mirovini Benedikt XVI. Sabor je od najave do završetka imao tri dijela: pretpripravu, pripravu i sam Sabor s četiri zasjedanja: prvo (11. 10. 1962.-8. 12. 1962.), drugo (29. 10. 1963.-4. 12. 1963.), treće (14. 10. 1964.-21. 11. 1964.) i četvrto (14. 9. 1964.-8. 12. 1965.).

Na četvrtom zasjedanju svjetlost dana ugledao je Dekret „Ad gentes“² o misijskoj djelatnosti Crkve 7. prosinca 1965. god. Dekret uz uvod i zaključak ima šest poglavlja u kojima donosi i predstavlja cjelokupno razmišljanje Sabora o misijskom poslanju Crkve u vrijeme i nakon održavanja Sabora.

U *Uvodu*, koji i ima jedan broj, izrečen je razlog nastanka ovog dokumenta. Jer Crkva koja ide Kristovim stopama, treba učiniti sve kako bi se Božje kraljevstvo naviještalo i uspostavljalo posvuda na zemlji. I zato je Sabor ovim dokumentom želio prikazati načela misijske djelatnosti kako bi se udruženim snagama rasprostranilo Kristovo kraljevstvo.

² Pogledaj: Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve „Ad gentes“, u: *Dokumenti*, Latinski i hrvatski (Zagreb: KS, ⁴1993.), 491-559.

Prvo poglavlje, s deset brojeva (br. 2-9), donosi doktrinarna načela. Ističe se kako je Crkva po svojoj naravi u svojem ovozemaljskom hodu „misionarska“, a sve to proistječe iz slanja Sina i slanja Duha Svetoga po odluci Boga Oca. Ova odluka proistječe iz „izvorne ljubavi“, to jest iz ljubavi Boga Oca prema svakom čovjeku. Nakon što je prikazano poslanje Sina i Duha Svetoga, prikazano je i poslanje Crkve koja, poticana Duhom Kristovim, treba hoditi ovom zemljom, i to putem siromaštva, posluha, služenja i stalnog žrtvovanja po uzoru na Krista. Dalje se ističe kako je misijska djelatnost Crkve, koju ima vršiti red biskupa, „jedna i ista, svagdje i u svim okolnostima, iako se uslijed različitih prilika ne vrši na isti način“ (br. 6). Pravi razlog misijskoj djelatnosti proizlazi iz Božje volje kako bi se svi ljudi spasili i kako bi došli do spoznaje istine. Na ovaj način slavi se Boga i nadilazi se „...osebujnost rase ili naroda, pa se ne mogu nikomu nigdje smatrati tuđima“ (br. 8). Misijsko poslanje i djelovanje Crkve događa se između dva Gospodinova dolaska i teži prema eshatološkoj punini.

Drugo poglavlje, koje ima tri članka i osam brojeva (br. 10-18), svoj pogled upravlja prema misijskoj djelatnosti u sebi. Odmah na početku donosi se rastući broj ljudi koji žive na zemlji i koji obitavaju u raznim zajednicama obilježenim čvrstim vezama kulturnog života, drevnim vjerskim predajama, jakim sponama socijalnih potreba, a još uvijek nisu čuli za evanđeosku poruku.

U *prvom članku* (br. 11-12) govori se o kršćanskom svjedočenju. Od svakog se vjernika traži da primjerom života i svjedočanstvom riječi tako svjedoče kako bi drugi ljudi gledajući njihova dobra djela slavili Oca i shvatili pravi smisao ljudskoga života. U svemu tom očitovana i konkretizirana kršćanska ljubav mora doći do punog izražaja i ona se proteže na sve bez obzira na rasu, socijalni položaj ili vjeru. Vjernička zauzetost i suradnja s drugima mora biti snažna kako bi se na najbolji način uredilo gospodarsko i socijalno stanje. Pri tom ne smiju izostati i drugi vidovi suradnje u svim nastojanjima u borbi protiv gladi, neznanja i bolesti, poboljšanja životnih uvjeta i učvršćivanja mira u svijetu. Međutim, „... Crkva se nipošto ne želi uplitati u upravu zemaljske države. Ne traži nikakav drugi autoritet osim da uz pomoć Božju služi ljudima ljubavlju i vjernim pomaganjem (usp. Mt 20,26; 23,11)“ (br. 12).

Naviještanje evanđelja i skupljanje Božjeg naroda glavni je naglasak *drugog članka* (br. 13-14). Otvaranje vlastitog srca i obraćenje su početak, a što se posebno razvija u vrijeme katekumenata. Međutim, „Crkva strogo zabranjuje siliti nekoga ili ga neumjesnim spletkama navoditi ili privlačiti da prigrlji vjeru, kao što također štiti pravo da

nitko ne odvraća od vjere nepravедnim zlostavljanjem“ (br. 13). Jedini put je put katekumenata i kršćanske inicijacije, a o kojoj će skrbiti ne samo katehista i svećenici nego i zajednica vjernika.

Treći članak (br. 15-18) stavlja naglasak na izgradnju kršćanske zajednice. Velika je važnost i odgovornost koja pripada izgradnji kršćanske zajednice koja će u svojem svakodnevnom življenju stalno izvršavati svoju svećeničku, proročku i kraljevsku službu. Ona treba biti otvorena bogatstvu kulture vlastitoga naroda i duboko ukorijenjena u narodu. Zatim trebaju izrasti obitelji nadahnute evanđeoskim duhom uz pomoć prikladne škole. Isto tako, treba podizati društva i grupe preko kojih će laički apostolat biti prožet evanđeoskim duhom. Svaka zajednica sa svojim običajima i svojom kulturom treba biti zajednica „... skupljena iz svih naroda“, koju „ne dijeli od ostalih ljudi ni posebna vlada ni posebni govor ni političko uređenje“ (br. 15). Posebno mjesto pripada odgoju vlastitoga klera koji će služiti svojoj braći kako bi nove Crkve stekle dijecezansko uređenje s vlastitim klerom. Prevažna je i katehistička služba s katehistima, koji su vrijedni i obrazovani muževi i žene u misijskom poslanju Crkve. Dekret dalje traži da se u zasađivanju Crkve „... revno promiče redovnički život, koji misijskom radu donosi ne samo dragocjenu i svakako potrebnu pomoć, nego, po prisnijoj u Crkvi učinjenoj posveti Bogu, jasno očituje i označuje intimnu narav kršćanskog poziva“ (br. 18).

U *trećem poglavlju* (br. 19-22) naglasak je stavljen na zaživljenost mjesne Crkve. Neizostavna je pretpostavka i neprocjenjivo bogatstvo imati domaće svećenike, prisutno redovništvo i laike, kao i posjedovanje službi i ustanova koje su prevažne za život mjesne Crkve pod vodstvom vlastitoga biskupa. Naglasak se dalje stavlja na mjesnog biskupa koji treba temeljito upoznati „... uvjete svoga stada i najdublja mišljenja svojih sugrađana o Bogu, brižno računajući u isti mah s onim promjenama koje su nastale uslijed urbanizacije, migracije i vjerskog indiferentizma“ (br. 20). Svećenici su, uz svećeničku revnost u konkretnom pastoralu, pozvani da „... se radosna srca – kad se pruži prigoda – ponude biskupu za misijski rad u udaljenim i zapuštenim kraljevima vlastite biskupije ili u drugim biskupijama“ (br. 20). Ni laici nisu zaobiđeni u misijskoj odgovornosti, posebno oni koji pripadaju zreloom kršćanskom laikatu i u različitosti bogatstva svojega životnoga poziva žive na prostoru biskupije.

Četvrto poglavlje (br. 23-27) posvećeno je misionarima. Vlastitim odgovorom na Kristov poziv „... odlikovani su oni svećenici, redovnici i laici koji su, obdareni odgovarajućim prirodnim sposobnostima darovitošću i značajem, spremni prihvatiti misijski rad, bili oni

domaći ili strani“ (br. 23). Zato, svaki onaj koji odgovori na Kristov poziv „... mora biti spreman cijeli život čvrsto stajati u svom zvanju, odricati se samoga sebe i svega što je dosada smatrao svojim te postati svima sve“ (br. 24). I zato se svaki misionar treba pripremiti za takvo plemenito djelo specijalnom duhovnom i ćudorednom formacijom i treba biti dobar Kristov sluga koji se hrani „zasadama vjere i dobra nauka“ (1 Tim 4,6). Jedna od pretpostavki za to je i kvalitetna priprava i odgoj za sve svećenike, braću i sestre, laike, svakoga prema njegovu stanju, da se ne bi našli nedorasli za zahtjeve budućeg djelovanja.

Peto poglavlje (br. 28-34) donosi cjelovitu sliku uređenja misijske djelatnosti. U misijskom poslanju Crkve posebno mjesto zauzimaju razne ustanove odgovorne za misijsko poslanje Crkve. Među njima „za sve misije i za čitavu misijsku djelatnost treba da bude nadležno samo jedno nadležstvo ...“ (br. 28) vatikanski „Zbor za širenje vjere“ ili kako istu do današnjeg dana nazivamo „Kongregacija za evangelizaciju naroda“ koja „... upravlja i usklađuje po svemu svijetu i sam misijski rad i misionarsku suradnju, poštujući ipak pravo Istočnih Crkava“ (br. 28). U upravi Zbora, prema statutu i poslovniku, sudjeluju biskupi iz cijeloga svijeta, biskupske konferencije i papinska misijska djela. Posebno mjesto i odgovornost za misijsko poslanje u svakoj biskupiji spada na mjesnog biskupa. Od te odgovornosti nije zaobiđena ni svaka biskupska konferencija. U svemu tome treba uskladiti suradnju na svim razinama i između svih ustanova na konkretnom prostoru. Na razini svake države odgovornost pripada vijeću za misije svake biskupske konferencije i od Vatikana utemeljenim nacionalnim upravama PMD, a na mjesnim razinama biskupijskim upravama Papinskih misijskih djela.

Zadnje šesto poglavlje (br. 35-41) posvećeno je pozivu na misijsku suradnju. Svi vjernici snagom krštenja, potvrde i euharistije trebaju imati udjela u misijskoj suradnji Crkve. S obzirom na same zajednice, posebno mjesto pripada župnim zajednicama i biskupijama. Svaki biskup u biskupiji „... budi, promiče i upravlja misijski rad, čini on prisutnim i kao vidljivim misijski duh i žar Božjeg naroda, tako da cijela biskupija postaje misionarskom“ (br. 38). Biskupi su posebno pozvani da „... imajući na umu preveliku nestašicu svećenstva koja onemogućuje evangelizaciju mnogih krajeva, pošalju u biskupije koje oskudijevaju klerom neke od svojih boljih svećenika da se, pošto su se kako treba pripremili, posvete misijskom radu gdje će obavljati misijsku dužnost barem privremeno u duhu služenja.“ (br. 38) Ni biskupske konferencije nisu zaobiđene. Pozvane su na raspravu o svećenicima iz biskupijskog klera koji bi pošli u misije, zatim o materijalnoj

solidarnosti svake biskupije prema misijskim biskupijama, kao i o potpori nacionalnim i biskupijskim upravama PMD. Život svećenika treba biti prožet misijskom sviješću i odgovornošću, a što treba započeti u bogoslovijama i na teološkim učilištima na kojima im profesori dogmatskih, biblijskih, moralnih i povijesnih predmeta trebaju osvijetliti misijske vidove koje sadržavaju. Muško i žensko redovništvo pozvano je, uz priznanja za sve što su do sada učinili u misijskom poslanju Crkve, da nastavi sa započetim radom. Ni laici nisu zaobiđeni nego su „... kao svjedoci i živa sredstva, osobito kad ih, od Boga pozvane, biskupi na taj rad prime“ (br. 41).

U *zaključku*, koji ima samo jedan broj, saborski oci s rimskim prvosvećenikom ističu svijest obveze širenja kraljevstva Božjega i upućuju svoj pozdrav svim glasnici evanđelja.

II. OSTVARENOST I OSTVARIVOST U POKONCILSKOM VREMENU

A) Doprinos Svete Stolice

1. Apostolska pobudnica pape Pavla VI. od 8. prosinca 1975.: „Evangeli nuntiandi“

Papa Pavao VI. na zaključenju jubilarne godine 1975. objavio je 8. prosinca 1975. god. apostolsku pobudnicu pod nazivom „Evangeli nuntiandi“.³ Tema te pobudnice je evangelizacija u današnjem vremenu. Dokument u konačnici ima svrhu produbiti otajstvo Crkve i učiniti je sve prikladnijom za naviještanje evanđelja čovječanstvu 20. stoljeća.

Apostolska pobudnica usredotočena je na neiscrpivu energiju Radosne vijesti, na njezinu divnu preobraziteljsku sposobnost i na prikladnije metode da navještaj učini, bez sumnje, kratak pregled misli izražene kako tijekom II. vatikanskog sabora, deset godina nakon njegova završetka, tako za posljednjeg zasjedanja sinode biskupa glede široke i zamršene misijske problematike Crkve našeg vremena.

2. Enciklika pape Ivana Pavla II. od 7. prosinca 1990.: „Redemptoris missio“

Papa Ivan Pavao II. objavio je 7. prosinca 1990. god., na 25. obljetnicu saborskog Dekreta „Ad gentes“ te petnaestu godinu od Apo-

³ Pogledaj: Apostolska pobudnica pape Pavla VI. „Evangeli nuntiandi“, u: Niz KS Dokumenti 50 (Zagreb: 1976.).

stolske pobudnice „Evangelii nuntinadi“, encikliku o trajnoj vrijednosti misijske naredbe pod nazivom „Redemptoris missio“.⁴ Nakana Pape bila je pozvati Crkvu na novo misijsko zalaganje te nastavljanje misijskog zalaganja njegovih prethodnika. U uvodu se navodi kako je unutarnja svrha ovog dokumenta „... obnova vjere i kršćanskog života. Doista, misija obnavlja Crkvu, učvršćuje vjeru i kršćanski identitet, ulijeva novi žar i daje nove poticaje. Vjera se snaži dok se daje! Nova evangelizacija kršćanskih naroda naći će nadahnuće i potporu u poslu sveopćeg poslanja... nužnost misijske evangelizacije jest činjenica da je ona prvo služenje koje Crkva može pružiti svakom čovjeku i cijelom čovječanstvu u današnjem svijetu koji znade za uistinu čudesne pobjede, ali je, kako se čini, izgubio osjećaj za najviše stvari i za sam život.“ (br. 2)

3. Uputa za misijsku suradnju Zbora za evangelizaciju naroda od 1. listopada 1998.: „Cooperatio Missionalis“

Na blagdan sv. Terezije od Djeteta Isusa, koja je zaštitnica misija, 1. listopada 1998. god. Zbor za evangelizaciju naroda objavio je Uputu za misijsku suradnju „Cooperatio Missionalis“.⁵ Hrvatski prijevod ovog dokumenta zajedno su krajem 2005. god. objavile Misijska središnjica iz Sarajeva i Misijski ured iz Zagreba pod naslovom „Misijska suradnja“. Zbor za evangelizaciju naroda, pripremajući ovaj dokument, želio je što bolje odgovoriti nalogu Pape koji vodi i koordinira djelo evangelizacije i suradnje u misijama u cijelome svijetu.

4. Statut i Priručnik Papinskih misijskih djela Zbora za evangelizaciju naroda od 26. lipnja 2005.: Statut i Priručnik

Papa Ivan Pavao II. odobrio je prvi Statut PMD⁶ 26. lipnja 1980. god. te odredio da se obnova izvrši svakih pet godina. Tekst spomenutog Statuta objavio je misijski informativni list Radosna vijest. Na zahtjev biskupijskih ravnatelja PMD Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine objavila ga je 1999. god. Misijska centrala Crkve u Hrvata u knjižici pod naslovom „Opći statuti Papinskih misijskih djela“. Statuti su poprimili potpuni oblik s pastoralnog, pravnog i povijesnog gledišta.

⁴ Pogledaj: Enciklika pape Ivana Pavla II., u: Niz KS Dokumenti 96 (Zagreb: 1991.).

⁵ Pogledaj: Kongregacija za evangelizaciju naroda, *Misijska suradnja „Cooperatio Missionalis“, Uputa za misijsku suradnju* (Zagreb: 2005.).

⁶ Pogledaj: Kongregacija za evangelizaciju naroda, *Opći statuti Papinskih misijskih djela, Misijska centrala Crkve u Hrvata* (Zagreb: 1999.).

Početak veljače 2007. god. svjetlost dana na hrvatskom jeziku ugledao je novi Statut i nacrt Priručnika Papinskih misijskih djela.⁷ Pripremile su ih i zajedno izdale dvije novonastale nacionalne uprave PMD: Nacionalna uprava PMD Republike Hrvatske i Nacionalna uprava PMD Bosne i Hercegovine.

Statut i Priručnik su dokumenti po kojima se ravna cjelokupno ustrojstvo Papinskih misijskih djela kako na razini opće Crkve, tako i na području svake pojedine nacionalne uprave PMD. Statut pruža pravni temelj za PMD i kvalificira ih kao „papinska“ te im pruža jamstvo crkvenog autoriteta. Isto tako definira njihovu pravnu strukturu, njihove ciljeve i njihov angažman u misiji Crkve.

Statut i Priručnik pomažu svima kako u Bosni i Hercegovini, tako i u Republici Hrvatskoj kako bi PMD ostvarili svoje poslanje u životu Crkve.

B) Doprinos naše Crkve i Vrhbosanske nadbiskupije

U ovom dijelu želi se donijeti cjelovitu sliku misijskih aktivnosti Crkve u Bosni i Hercegovini, ali i Vrhbosanske nadbiskupije. To ne znači da nije bilo i drugih aktivnosti. Svi dolje navedeni sadržaji služe misijskoj animaciji i formaciji po našim nad/biskupijama, župnim zajednicama, muškim i ženskim redovničkim zajednicama, malim i velikim sjemeništima te drugim crkvenim ustanovama. Od te obveze nitko nije zaobiđen. Na plodonosan odgojni rad pozvani su „... svećenici i njihovi suradnici, odgojitelji i učitelji, teolozi, posebno profesori u sjemeništima i u centrima za laike“.⁸ Jer „animacija će se uvijek okretati svojim posebnim ciljevima: informirati i formirati Božji narod u skladu s općom misijom Crkve, poticati buđenje zvanja ad gentes, podržavati suradnju u evangelizaciji. Ali doista se ne smije nuditi sužena slika misijske djelatnosti kao da bi se ona poglavito svodila na pomoć siromašnima, doprinos oslobođenju potlačenih, promicanje razvoja, obranu ljudskih prava. Misijska Crkva zalaže se i u tim područjima, ali je njezina prvotna zadaća nešto drugo: siromasi su gladni Boga, ne samo kruha i slobode, a misijska djelatnost prije svega mora svjedočiti i naviještati Kristovo spasenje, osnivajući mjesne Crkve koje su onda oruđe oslobođenja u svakom smislu.“⁹

⁷ Pogledaj: Kongregacija za evangelizaciju naroda, *Statut i Priručnik Papinskih misijskih djela* (Zagreb: 2007.).

⁸ Redemptoris missio 83. Usp.: također Dekret Ad gentes 39.

⁹ Redemptoris missio 83.

1. Misijska središnjica Nacionalne uprave PMD BiH¹⁰

Središnje uprave svih četiriju Papinskih misijskih djela za cijeli svijet nalaze se u Rimu. Osim središnje uprave PMD u svakoj državi postoji Nacionalna uprava PMD s jednim nacionalnim ravnateljem na čelu.¹¹ U svijetu postoje primjeri, prema mogućnostima koje daju važeći Statuti,¹² postojanja Nacionalne uprave PMD za više država (npr. Europa: Engleska i Velika Britanija, Skandinavske zemlje, Afrika: Burkina Faso i Niger, Senegal i Mauritanija, Siera Leone i Gambija, Azija: Malezija, Singapur i Brunei) ili u istoj zemlji dvije Nacionalne uprave PMD (Europa: Njemačka /Aachen i München/, Amerika: Kanada /francusko govorno područje: Kanada-Quebec i englesko govorno područje: Kanada-Toronto/).¹³ Nacionalnog ravnatelja PMD imenuje¹⁴ Zbor za evangelizaciju naroda temeljem prijedloga Biskupske konferencije pojedine države. Biskupska konferencija predlaže imena triju kandidata. Zbor za evangelizaciju naroda prema važećem Statutu imenuje nacionalnog ravnatelja PMD na razdoblje od pet godina, a može mu produžiti samo još jedan petogodišnji mandat. On je službeni predstavnik PMD pri mjesnoj Biskupskoj konferenciji.

Svake godine nacionalni ravnatelj PMD, prema važećem Statutu, dužan je podnositi cjelokupna izvješća o svojem radu za svako Djelo sljedećim ustanovama Crkve: Nacionalnom vijeću PMD,¹⁵ biskupskoj konferenciji preko vijeća za misije biskupske konferencije, Zboru za evangelizaciju naroda, rimskim središnjicama četiriju Papinskih misijskih djela. Ako ne postoji Misijsko vijeće biskupske konferencije, onda je nacionalni ravnatelj PMD dužan osobno o cjelokupnom radu samo informirati biskupsku konferenciju. Nacionalna uprava PMD BiH od 2012. god. pravi slično izvješće svake godine počekom svibnja za sve ustanove Katoličke Crkve u BiH.

¹⁰ O Misijskoj središnjici, uz dokumente Pismohrane bivše zajedničke Misijske centrale i sadašnje Misijske središnjice Nacionalnog vijeća PMD BiH te katoličkog tiska, korištene su i informacije nacionalnog ravnatelja PMD BiH do 13. travnja 2011. godine vlč. mr. sc. Tome Kneževića.

¹¹ Usp.: Statut 3,51.

¹² Usp.: Statut 51.

¹³ Statut 3,51: „...U pojedinim slučajevima (nacionalni) ravnatelj može biti odgovoran za nekoliko zemalja...“

¹⁴ Usp.: Statut 3,52.

¹⁵ Statut 3,54: Nacionalno vijeće PMD čine: nacionalni ravnatelj PMD, nacionalni tajnici pojedinih Djela te biskupijski ravnatelji PMD ili, ako ih je mnogo, njihovi delegati.

Nastanak i djelovanje

Misijska središnjica Nacionalne uprave PMD BiH, koja je zaživjela početkom 2001. god., smještena je u Sarajevu, u ulici Kaptol 32. Po uzoru na druge Nacionalne uprave PMD diljem svijeta i ova ustanova u Bosni i Hercegovini u svoju titulu uzela je kratki naziv Misijska središnjica. Druge zemlje imaju sljedeće kratke nazive: Misijski ured (Republika Hrvatska),¹⁶ Misjonsko središće (Slovenija), Missio Polonia (Poljska), Missio Österreich (Austrija), Missio Aachen-München (Njemačka), Missio Canada (Kanada) itd.

Nacionalni ravnatelj Papinskih misijskih djela BiH

Dekretom rimskog Zbora za evangelizaciju naroda od 10. ožujka 2001. god. br. 1145/01. prvim nacionalnim ravnateljem PMD BiH imenovan je svećenik vrhbosanske nadbiskupije vlč. mr. sc. Tomo Knežević.¹⁷ Bio je to početak postojanja Nacionalne uprave PMD BiH. Dekret je potpisao tadašnji pročelnik Zbora za evangelizaciju naroda Josef kardinal Tomko. Drugim dekretom od 10. ožujka 2006. god. br. 1591/06., koji je potpisao pročelnik Zbora za evangelizaciju naroda Crescenzo kardinal Sepe, dotadašnji nacionalni ravnatelj PMD BiH vlč. Tomo Knežević imenovan je nacionalnim ravnateljem PMD BiH na novih pet godina.¹⁸

Osiguravanje vlastitih uredskih prostora i stana za nacionalnog ravnatelja

Vrhbosanska nadbiskupija se ponovno pokazala spremnom, kao što je to bilo kroz više desetljeća u vremenima postojanja Misijske centrale u bivšoj državi, privremeno udomiti Misijsku središnjicu. Dodijelila joj je jedan uredski prostor u potkrovlju zgrade Prvostolnog kaptola vrhbosanskog u Sarajevu, u ulici Kaptol 7. Kroz to vrijeme, kao i prije, od Misijske središnjice nije tražila nikakvu nadoknadu za starnarinu i komunalije.

Krajem 2003. god. Misijska je središnjica u javnom nadmetanju

¹⁶ Nacionalna uprava PMD Republike Hrvatske više puta je mijenjala svoj naziv. Tako na primjer krajem 2011. godine stoji sljedeći naziv: Papinska misijska djela. Nacionalna uprava. Postavlja se pitanje: A koje zemlje? I drugo pitanje: A koji će naziv imati sljedeće godine?

¹⁷ Usp.: *Vrhbosna* 1 (2001.), 23. Usp.: također Novi nacionalni direktorij Papinskih misijskih djela, u: *Radosna vijest* 1 (2001.), 5.

¹⁸ Usp.: *Vrhbosna* 2 (2006.), 124, 150.

kupila od Zavoda za izgradnju Županije Sarajevo 27. studenog 2003. god. uredski prostor s pripadajućom garažom površine 96,96 m². Iste je nakon toga i gruntovno uknjižila na Nacionalnu upravu PMD BiH.¹⁹ Nakon uređenja prostorija i nabave dijela uredskog namještaja, Misijska središnjica uselila se je 16. siječnja 2004. god. u svoje prostorije koje se nalaze u ulici Kaptol 32. U početku je zgrada u kojoj se nalazi Misijska središnjica, a od rane jeseni 2004. god. i ustanove Biskupske konferencije BiH (Tajništvo, Katolička tiskovna agencija i *Justitia et pax*), pripadala nepravedno ulici Mehmed Paše Sokolovića bb II/4. Međutim, zamolbom Tajništva BK BiH gradske vlasti općine Sarajevo-Centar ispravile su taj propust i svojom odlukom od 12. listopada 2004. god. br. 07-23-5347/04 dali naziv koji je trebala imati od samog početka: Kaptol 32.

Prednost je dana osiguravanju vlastitih uredskih prostora. Međutim, razmišljalo se i o drugim načinima osiguravanja materijalnih sredstava odnosno o stvaranju prostornih pretpostavki za druge aktivnosti, kao što je na primjer i misijski muzej. Tako su na isti način od Zavoda za izgradnju Županije Sarajevo u istoj zgradi kupljena dva manja poslovna prostora. Prvi, koji je kupljen 27. studenog 2003. god., ima 15,43 m². Drugi je kupljen 15. ožujka 2004. god. i ima 17,95 m². Oba poslovna prostora uknjižena su i gruntovno na Nacionalnu upravu PMD BiH.²⁰

Osim osiguravanja vlastitih uredskih prostora i dva manja poslovna prostora, nacionalni ravnatelj PMD BiH vlč. mr. sc. Tomo Knežević na kraju svojega drugog petogodišnjeg mandata krenuo je putem osiguravanja vlastitog stana za nacionalnog ravnatelja. Tako je 9. lipnja 2010. god. od Biskupske konferencije BiH kupljen stan za stanovanje nacionalnog ravnatelja PMD BiH, a koji se nalazi u potkrovlju iste zgrade. Isti je, nakon gruntovne ubilježbe,²¹ preuređen kako bi odgovarao potrebama stanovanja nacionalnog ravnatelja PMD BiH.

Povijesni hod do Misijske središnjice

Valja spomenuti da povijest Misijske središnjice započinje još davne 1931. god.²² Te godine u Zagrebu, u ulici Palmotićeve 31, ustanovljena je za hrvatske biskupije, bez Slovenije, Misijska pisarna, koju

¹⁹ Rješenje: DN-5899/2004. od 12. listopada 2004. god.

²⁰ Prvi (Rješenje): DN-5897/2004. od 19. listopada 2004. god., a drugi (Rješenje): DN-5898/2004. od 12. srpnja 2004. god.

²¹ Rješenje: br. 065-0-DN II-10-13975 od 2. srpnja 2010. god.

²² Usp.: Vjesnik, u: *Vrhbosna 1 i 2* (1931.), 25.

je vodio vlč. August Wolf. Svrha joj je bila da „...pripravlja i vodi propagandu za širenje oficijelnih misijskih organizacija, što ih želi sv. Stolica da se uvedu i vode u svim biskupijama. A to su: Unio Cleri, DŠV, Opus S. Petri za odgoj domaćeg klera u misijama. Isto u njezin djelokrug spada izdavanje misijskih publikacija.“²³

Biskupska konferencija bivše države, nakon zatražene i prihvaćene ostavke nacionalnog ravnatelja dr. sc. Janka Penića, predložila je vrhbosanskog nadbiskupa mons. dr. sc. Smiljana Čekadu za nacionalnog ravnatelja PMD, a što je Zbor za evangelizaciju naroda i prihvatio.²⁴ Misijska pisarna tako se iz Zagreba seli u Sarajevo i dobiva novo ime Misijska centrala.²⁵ Do raspada bivše države bivša Nacionalna uprava PMD, koja je imala skraćeni naziv Misijska centrala, pokrivala je skoro cijeli teritorij bivše države. Iznimka je bila Slovenija. U tom vremenu Misijska centrala imala je tri nacionalna ravnatelja PMD: vrhbosanskog nadbiskupa mons. dr. sc. Smiljana Čekadu (1969.-1974.)²⁶, vlč. dr. sc. Zvonimira Baotića (Vrhbosanska nadbiskupija) (1974.-1988.)²⁷ i vlč. Stipu Miloša (1988.-1996.)²⁸ (Vrhbosanska nadbiskupija).

²³ Vjesnik, u: *Vrhbosna* 1 i 2 (1931.), 25.

²⁴ Usp.: Pismohrana Misijske centrale (dalje: PMC) 38/69.

²⁵ Usp.: PMC 1/68, 10/68 i 13/68, 38/69 i 324/89.

²⁶ Pitanje tko predlaže, a tko imenuje nacionalnog ravnatelja PMD, pogledaj PMC 1/68, 10/68, 13/68 i 38/69. Vrhbosanski nadbiskup mons. dr. sc. Smiljan Čekada istovremeno je bio nacionalni ravnatelj PMD za bivšu državu i predsjednik Misijskog vijeća Biskupske konferencije bivše države. Usp.: na primjer PMC 30/71.

²⁷ Usp.: Z. BRALIĆ, „In memoriam Zvonimir Baotić“, *Radosna vijest* 1 (1996.), 10-11.14. Usp.: Dekret imenovanja PMC 78/74 i 79/74. Vežano uz probleme oko nikada ostvarene primopredaje te izostalog preuzimanja Misijske centrale i misijskog informativnog lista *Radosna vijest* između dotadašnjeg vlč. dr. sc. Zvonimira Baotića i novoimenovanog nacionalnog ravnatelja PMD za bivšu državu vlč. Stipe Miloša pogledaj PMC 161/88, 162/88, 186/88, 175/89, 324/89, 329/89, 335/89, 338/89, 354/89, 355/89, 356/89, 357/89, 358/89, 359/89, 7/90, 14/90, 15/90, 31/90, 40/90, 69/90, 70/90, 71/90, 73/90, 74/90, 75/90, 77/90, 78/90, 83/90, 84/90, 88/90, 92/90, 101/90, 102/90, 104/90, 105/90, 108/90, 109/90, 114/90, 115/90, 116/90, 118/90, 119/90, 120/90, 125/90, 126/90 i 143/90. Pogledaj također Prilog nadbiskupa vrhbosanskog mons. dr. sc. Marka Jozinovića od 30. ožujka 1990. god. uz *Vrhbosnu* 2 (1990.) samo za Vrhbosansku nadbiskupiju. Usporedi također jubilarni broj misijskog lista *Radosna vijest* br. 2 iz 1990. god.

²⁸ Vlč. Stipo Miloš prije imenovanja nacionalnim ravnateljem PMD za bivšu državu, zajedno s vlč. Dominkom Bilićem, bio je misionar u biskupiji Solwezi u Zambiji (Afrika) od 1982. do 1985. god. Nakon isteka službe nacionalnog ravnatelja PMD vratio se u misije u Zambiju u istu biskupiju 22. svibnja 1996. god. Usp.: ABS, „Vlč. Stipo Miloš ponovno u misijama“, *Radosna vijest* 6 (1996.), 4. S obzirom na probleme oko preuzimanja i primopredaje Misijske centrale i misijskog lista *Radosna vijest* pogledaj prethodnu bilješku.

Raspadom bivše države 1. siječnja 1996. god. nastaje nova Nacionalna uprava PMD za dvije novonastale države: Republiku Hrvatsku te Bosnu i Hercegovinu sa starim nazivom Misijska centrala.²⁹ Ona kao takva postoji do kraja 2000. god. U tom vremenu nacionalni ravnatelj PMD za obje novonastale države, Republiku Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, istovremeno i predsjednik Komisije za misije pri HBK, bio je hvarsko-bračko-viški biskup mons. Slobodan Štambuk (1996.-2000.).³⁰ Voditelj Misijske centrale i odgovorni urednik misijskog informativnog lista *Radosna vijest* u tom periodu bio je svećenik Vrhboanske nadbiskupije vlč. Anto Burić.³¹

Međutim, biskupi Hrvatske biskupske konferencije na svojem zasjedanju u Rovinju, od 19. do 21. rujna 2000. god., Zboru za evangelizaciju naroda, a na prijedlog tadašnjeg nacionalnog ravnatelja PMD Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine hvarsko-bračko-viškog biskupa mons. Slobodana Štambuka, predložili su osnivanje Nacionalne uprave PMD Republike Hrvatske i Nacionalne uprave PMD Bosne i Hercegovine.³²

Imenovanjem nacionalnog ravnatelja PMD Republike Hrvatske preč. mr. sc. Tome Petrića³³ osamostaljuje se Republika Hrvatska, a onda nekoliko mjeseci kasnije i Bosna i Hercegovina imenovanjem nacionalnog ravnatelja PMD Bosne i Hercegovine vlč. mr. sc. Tome Kneževića.

Riječ „nacionalna“ ne odnosi se na prostore življenja jednoga naroda, nego na državu u kojoj je utemeljena i postoji Nacionalna uprava PMD. Zato hrvatski narod ima dvije Nacionalne uprave PMD Bosne i Hercegovine te Republike Hrvatske i dva nacionalna ravnatelja PMD.³⁴

²⁹ Usp.: S. ŠTAMBUK, „Mons. Slobodan Štambuk novi nacionalni direktor Papinskih misijskih djela“, *Radosna vijest* 1 (1996.), 4.

³⁰ Usp.: S. ŠTAMBUK, „Mons. Slobodan Štambuk novi nacionalni direktor Papinskih misijskih djela“, 4.

³¹ Usp.: A. BURIĆ, „Vlč. Anto Burić novi urednik *Radosne vijesti*“, *Radosna vijest* 1 (1996.), 6.

³² Usp.: KTA BK BiH – Vijesti br. 14. - studeni 2000., 11. U priopćenju za tisak nad/biskupi BK BiH sa zasjedanja u Banja Luci od 23. do 25. listopada 2000. god. kažu: „... Biskupi su primili na znanje odluku Hrvatske biskupske konferencije sa posljednjeg zasjedanja u Poreču da odsada svaka BK ima svoga Nacionalnog direktora PMD. Odlučili su da se dosadašnja Misijska centrala preseli u Sarajevo...“.

³³ Usp.: „Novi nacionalni direktori Papinskih misijskih djela“, *Radosna vijest* 1 (2006.), 5.

³⁴ Ovdje je zgodno spomenuti kako je hrvatski narod u isto vrijeme imao još jednog nacionalnog ravnatelja, i to u osobi mons. Johna Kozara koji je bio nacionalni ravnatelj Sjedinjenih Američkih Država čiji su roditelji podrijetlom od Karlovca (Republika Hrvatska), a koji se na svim općim skupštinama u Rimu ponosio svojim hrvatskim podrijetlom.

Dvojica novoimenovanih nacionalnih ravnatelja PMD Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske dogovorili su, uz poštovanje novonastale stvarnosti dviju država i dviju biskupskih konferencija, da im zajedničko bude sljedeće:³⁵ misijski informativni list *Radosna vijest*,³⁶ animacijski materijali za Svjetski misijski dan i za Bogojavljenje - Tri kralja: Dan svetog djetinjstva i ljetni susret misionara.

Sjedište Nacionalne uprave PMD od utemeljenja (Misijska pisarna 1931. god.) pa do kraja 2000. god., službeno je bilo smješteno u Sarajevu i nosilo je ime Misijska centrala. Međutim, Misijska centrala od njezina utemeljenja pa do početka opsade Sarajeva početkom travnja 1992. god. djeluje u Sarajevu u ulici Kaptol 7 na drugom katu zgrade Prvostolnog kaptola vrhbosanskog. Velik dio podrumskih prostorija iste zgrade bio je preuređen za potrebe Misijske centrale. Kao što je to već rečeno kroz cijelo vrijeme svojega djelovanja u spomenutoj zgradi Misijska centrala nije plaćala nikakvu najamninu ili što drugo (struja, voda i dr.) bilo Nadbiskupskom ordinarijatu vrhbosanskom bilo Prvostolnom kaptolu vrhbosanskom.

Zbog nemogućnosti ulaska i izlaska iz Sarajeva, nakon početka rata u Sarajevu i njegove opsade početkom travnja 1992. god., odlukom tadašnjeg nacionalnog ravnatelja PMD biše države vlč. Stipe Miloša, Misijska se centrala „privremeno“ seli u Zagreb u Republiku Hrvatsku. Željelo se učiniti sve kako bi se nesmetano nastavilo s radom i s misijskom animacijom, tiskanjem misijskog informativnog lista *Radosna vijest* te sačuvalo veze kako s brojnim prijateljima misija, tako i s hrvatskim misionarima i misionarkama diljem svijeta. Dolaskom u Zagreb Misijska centrala „dobiva“ privremene uredske prostorije u vraćenom dijelu zgrade Nadbiskupskog dječakčkog sjemeništa na Šalati u ulici Voćarska cesta 106. U tim uredima i na toj adresi ostaje do novog ustrojstva Nacionalnih uprava PMD na prostorima dviju novonastalih država Bosne i Hercegovine te Republike Hrvatske koje se dogodilo krajem 2000. god. U tom vremenu „dobiveni“ prostor za svoje potrebe preuredila je Misijska centrala. Za korištenje istih prostora tijekom svojega boravka Misijska centrala podmirivala je troškove stanarine i sve komunalije ravnateljstvu Dječakčkog sjemeništa u Zagrebu.

³⁵ Dogovor je napravljen u obliku Ugovora, potpisanog 3. srpnja 2002. god. i njegova Aneksa, potpisanog 5. srpnja 2005. Pogledaj: Pismohrana Misijske središnjice (dalje: PMS) 201/02. i 212/05. Pogledaj također: PMS 8/01. Pogledaj: također dolje Dogovor Nacionalnih uprava PMD BiH i RH.

³⁶ Dvojica nacionalnih ravnatelja dogovorili su da nacionalni ravnatelj PMD RH bude glavni i odgovorni urednik *Radosne vijest* zbog izlaženja iste u Zagrebu, a da nacionalni ravnatelj PMD BiH bude zamjenik glavnog i odgovornog urednika. Isto tako su se dogovorili da naizmjenice pišu uvodnike za *Radosnu vijest*.

Dogovor Nacionalnih uprava PMD BiH i RH

Budući da najveći dio hrvatskog naroda živi u dvije države u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, prva dvojica nacionalnih ravnatelja PMD vlč. mr. sc. Tomo Petrić i vlč. mr. sc. Tomo Knežević, Ugovorom od 3. srpnja 2002. god. i Aneksom istoga Ugovora od 5. srpnja 2005. god. uredili su sve zajedničke stvari. Spomenutom dogovoru prethodio je zajednički dopis od 23. travnja 2001. god. upućen biskupima Biskupske konferencije BiH i Hrvatske biskupske konferencije kojim se tražilo odobrenje i blagoslov za zajednički sadržaj koji bi dogovorili dvojica nacionalnih ravnatelja PMD.

U spomenutom Ugovoru i njegovu Aneksu zajednički su dogovorene stvari u građenju i nošenju misijske svijesti i odgovornosti unutar hrvatskog naroda uz poštovanje novonastale državne i crkvene stvarnosti.

1. Misijski informativni list Radosna vijest, s istim imenom od izlaska prvog broja u Sarajevu na blagdan Svijećnice 1972. god., postaje zajedničkim misijskim listom s istim pravima i obvezama. U daljnjem tekstu uređene su i razrađene sve pojedinosti vezano uz pojašnjenje prava i obveza.

2. Svetkovina Bogojavljenje - Tri kralja, koji je Dan svetog djetinjstva na području obiju nacionalnih uprava PMD, s obzirom na potrebne animacijske materijale, poglavito s obzirom na plakat, bit će jednoliko pripremljen za područje obiju nacionalnih uprava PMD.

3. Svjetski misijski dan s obzirom na potrebne animacijske materijale, poglavito s obzirom na plakat, bit će jednoliko pripremljen za područje obiju nacionalnih uprava PMD.

4. Godišnji ljetni susreti hrvatskih misionara i misionarki, koji se svake godine održavaju u prvom punom tjednu srpnja, zajednička su briga obiju nacionalnih uprava PMD. Svake godine jedna od dijecezanskih uprava PMD Bosne i Hercegovine ili Republike Hrvatske, kada prema kronologiji održavanja dođe na red, bit će domaćin susreta.

5. Dva najveća blagdana Uskrs i Božić dvije nacionalne uprave PMD zajednički će čestitati preko misijskog informativnog lista Radosna vijest.

Misijska središnjica i Nacionalno vijeće PMD BiH

Kao što je već gore rečeno, osim središnje uprave svih četiriju Papinskih misijskih djela u Rimu, u svakoj državi postoji Nacionalna uprava PMD s jednim nacionalnim ravnateljem PMD na čelu i s Naci-

onalnim vijećem PMD. Nacionalno vijeće PMD u BiH uz nacionalnog ravnatelja čine nad/biskupijski ravnatelji PMD: Vrhbosanske nadbiskupije, Mostarsko-Duvanjske biskupije, Trebinjsko-Mrkanske biskupije, Banjolučke biskupije, Vojnog ordinarijata i tajnik/tajnica Misijske središnjice.

Djelovanje sestara Kćeri Božje ljubavi

Onaj koji je sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća u zgradi Prvostolnog kaptola vrhbosanskog zavirio u mali i skromni središnji ured bivše Nacionalne uprave PMD, kratko zvane Misijska centrala u Sarajevu sada u ulici Kaptol 7, a tada u ulici Radojke Lakić 7, i u preuređene vlažne podrumске просторе, u kojima se dijelom pripremao i pakirao misijski informativni list Radosna vijest, može razumjeti zašto je i ova tema dio ovog istraživanja.³⁷ Skučeni uredski prostor, u kojemu su najveći dio radnoga vremena provodili nacionalni ravnatelji PMD bivše države i tri sestre iz družbe sestara Kćeri Božje ljubavi i vlažni podrumски простори bili su mjesto pripremanja i, uz tiskaru, mjesto izlaženja ovog lista. Jedino su redovnice u konkretnom društvenom okružju „socijalističkog“ i bezbožnog komunističkog sustava mogle biti angažirane u ovom misijskom poslanju Katoličke Crkve. Njih, za razliku od jednog suradnika bivše Misijske centrale, komunistički sustav nije mogao angažirati za svoje prljave poslove nadziranja osoblja i ove crkvene ustanove u bivšoj državi. One su, uz ljubav i odgovornost prema misijama i uz minimalnu mjesečnu nadoknadu za svoj rad nesebično i marljivo radile na promidžbi misija i misijskoga života Crkve u domovini i svijetu.

Već od samoga utemeljenja Nacionalne uprave PMD bivše države sa sjedištem u Sarajevu, posebno pokretanjem misijskog informativnog lista Radosna vijest, bile su angažirane i sestre Kćeri Božje ljubavi. Tri sestre od 1972. god. postale su djelatnice u tadašnjoj Misijskoj centrali u Sarajevu. Vodile su cjelokupnu administraciju i financijsko poslovanje te sudjelovale u pripremanju, tiskanju i raspodjeli misijskog informativnog lista Radosna vijest. Njihov rad u Misijskoj centrali obilježavalo je i pomaganje hrvatskih misionara i misionarki i svih kojima je pomoć bila potrebna. One su „sve priloge u novcu, hrani, odjeći, obući i lijekovima koji se slijevaju u Centralu s područja cijele naše države (izuzev Sloveniju) trebale najprije srediti, razvrsta-

³⁷ Pogledaj: Alojzija CARATAN – Božena MUTIĆ, *Provincija Božje providnosti Družbe Kćeri Božje ljubavi 1882.-1982.* (Split - Zagreb: Provincija Božje providnosti Kćeri Božje ljubavi, 1982.), 215.

ti, zatim pravedno raspodijeliti, da pomoć ide najprije onima koji su najpotrebniji.“³⁸

Spremnost provincijalne uprave bila je neupitna kroz cijelo vrijeme života i rada Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela bivše države i izlaženja Radosne vijesti u Sarajevu do kraja travnja 1992. god., te u Zagrebu sve do 2000. god. U početku je tražena i dodijeljena samo jedna sestra za poslove tehničke pripreme Radosne vijesti, i to tehnikom onoga vremena, a ubrzo nakon toga angažirane su još dvije sestre. Za sve te poslove kroz određeno vrijeme jednu se sestru pripremalo prema ondašnjim mogućnostima kako bi mogla kvalitetno pripremati tekst za tisak. Kad je Radosna vijest izišla iz tiska, onda su sestre istu pakirale i vozile na sarajevsku poštu na Željezničkom kolodvoru. U svim tim poslovima pakiranja Radosne vijesti, koje se u početku organiziralo na porti Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog – kasnije u podrumskim prostorijama Prvostolnog kaptola vrhbosanskog, i drugih misijskih materijala sestre su kao pomoć, uz suglasnost ravnateljstava Vrhbosanske katoličke bogoslovije, angažirale i bogoslove. Bio je to njihov mali prilog misijskom radu u Misijskoj centrali u Sarajevu. Brojne su generacije bogoslova Vrhbosanske katoličke bogoslovije u Sarajevu koji se i danas rado sjećaju tih dana i tih vremena. Bio je to izvanredan način građenja misijske svijesti i odgovornosti u budućim svećenicima od kojih je jedan broj pošao i u misije. Isto tako sestre su vodile cjelokupni posao oko pretplatnika u početku samo Radosne vijesti, a kasnije i Vrela života. I zato je od provincijalne uprave sestara Kćeri Božje ljubavi tražena još jedna sestra za cjelokupne administrativne poslove kako Misijske centrale, tako i dvaju listova: Radosne vijesti i Vrela života.

Kratko rečeno: njihov rad u Misijskoj centrali obilježavalo je i pomaganje hrvatskih misionara i misionarki i svih kojima je pomoć bila potrebna. One su sve priloge u novcu, hrani, odjeći, obući i lijekovima koji su se slijevali u Misijsku centralu s područja cijele bivše države, izuzevši Slovenije, trebale najprije srediti, razvrstati, a zatim pravedno raspodijeliti, kako bi pomoć išla najprije onima koji su najpotrebniji.

Nakon što su početkom 2001. god. nastale dvije nove Nacionalne uprave PMD Republike Hrvatske te Bosne i Hercegovine, sestre su se ponovno spremno odazvale i s 1. rujnom 2001. god. preuzele svoj dio suodgovornosti u radu novonastale Misijske središnjice Nacionalne uprave PMD BiH u Sarajevu, koja djeluje u vlastitim prostorima u

³⁸ Pogledaj: Alojzija CARATAN – Božena MUTIĆ, *Provincija Božje providnosti Družbe Kćeri Božje ljubavi 1882.-1982.*, 215.

ulici Kaptol 32. Sporazum s Nacionalnom upravom PMD BiH potpisan je 5. prosinca 2002. god. Drugi ugovor s neznatnim promjenama potpisan je 10. ožujka 2010. god.

Od 1. rujna 2001. god. s. Fidelis Lučić je djelatnica i tajnica Misijske središnjice, koja je prije toga bila djelatnica i zajedničke bivše Misijske centrale „privremeno“ smještene u Zagrebu. Opseg posla ostao je gotovo isti kao i u vrijeme postojanja Misijske centrale s obzirom na djelovanje ove misijske ustanove i misijskog informativnog lista *Radosna vijest*. Jedino se misionarima i misionarkama više ne šalju paketi s robom i lijekovima. Kroz cijelo vrijeme, bilo u vremenu postojanja Misijske centrale i sada u vremenu postojanja Misijske središnjice, iz grada Sarajeva angažiralo se bogoslove Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa i prijatelje misija bilo u pakiranju *Radosne vijesti*, bilo drugih misijskih priloga za Svjetski misijski dan ili za Bogojavljenje koji je Dan svetog djetinjstva.

2. Papinska misijska djela pojedinačno³⁹

Nakon što je predstavljen Zbor za evangelizaciju naroda, i Misijska središnjica želi se pojedinačno predstaviti i sva četiri Papinska misijska djela. Već je gore rečeno kako PMD sačinjava jednu jedinstvenu ustanovu koja ima četiri različita ogranka: Djelo za širenje vjere, Djelo svetog djetinjstva, Djelo svetog Petra apostola i Misijska zajednica svećenika, redovnika i redovnica.

Tiskovna agencija Zbora za evangelizaciju naroda „Fides“ početkom svake godine objavljuje poseban prilog o materijalnoj potpori koju je PMD dao za ustanove i projekte mladih Crkva tijekom prošle godine. Darovi koje su pojedinci, župe, biskupije ili druge crkvene ustanove na misijske dane tijekom godine (Dan svetog djetinjstva, Dan svetog Petra apostola i Svjetski misijski dan) dale, a koje nacionalne uprave Papinskih misijskih djela svake pojedine zemlje šalju u vaticanske središnjice PMD tvore poseban opći fond solidarnosti katolika cijeloga svijeta. Za vrijeme opće godišnje skupštine PMD, koja se svake godine održava u prvoj polovini svibnja, nacionalni ravnatelji PMD pod vodstvom predsjednika i generalnih tajnika četiriju PMD ispituju

39 O Papinskim misijskim djelima korišteni su uglavnom materijali objavljeni na web stranici Svete Stolice www.vatican.va. Pogledaj također: Statut PMD 26. lipnja 1980. god., koji je na hrvatskom tiskan u Zagrebu 1999. godine, te u *Radosnoj vijesti* 2 (1989.), 7-10. Važeći Statut iz 2005. god. zajednički su na hrvatskom jeziku objavile Nacionalna uprava PMD Bosne i Hercegovine te Nacionalna uprava PMD Republike Hrvatske. K tome velika pomoć bio je i Priručnik iz 2006. god. na hrvatskom jeziku koji su objavile spomenute dvije Nacionalne uprave PMD.

pristigle zamolbe, koje su pristigle iz cijeloga svijeta međunarodnim tajništva u Rim: za izgradnju crkava, kapelica i prostora za pastoralni rad, školovanje i odgoj svećenika, programi odgoja i pomoći za djecu. Temeljem financijskih mogućnosti opća skupština odobrava financijsku potporu na temelju kriterija jednakosti i pravednosti. Neki zahtjevi zbog nedovoljnih informacija i ograničenih financijskih sredstava ne mogu biti odobreni.

a) Djelo za širenje vjere

Papinsko misijsko Djelo za širenje vjere osnovala je u Lionu 1822. god. grupa svetovnjaka koju je predvodila Marija Paulina Jaricot. Na poticaj vrhovnih prvosvećenika Djelo se proširilo u biskupijama Francuske, zatim i u drugim europskim zemljama. Kasnije se proširilo u Americi, a od 1928. god. i u misijskim Crkvama. Trenutno postoji u više od 150 zemalja svijeta. S namjerom da mu se dade veća otvorenost i opći značaj, dobilo je 3. svibnja 1922. god. papinski status. Njegovo je sjedište premješteno iz Liona u Rim. Tako je Djelo postalo službena ustanova Crkve za misijsku suradnju.

Ovo Djelo ima sljedeće ciljeve:

1. Buditi zanimanje za sveopću evangelizaciju u svim dijelovima Božjeg naroda: u obiteljima, u osnovnim zajednicama, u župama, u školama, u društvima i u pokretima kako bi cijela biskupija postala svjesna svojega sveopćeg misijskog poziva.

2. Promicati među mjesnim Crkvama duhovnu i materijalnu pomoć te izmjenu apostolskog osoblja za evangelizaciju svijeta.

Pretposljednja nedjelja listopada: Svjetski misijski dan

Otpisom Zbora za obrede, 14. travnja 1926. god., određeno je da pretposljednja nedjelja u listopadu za cijelu Katoličku Crkvu bude dan molitve i posebne misijske animacije. Ovim je Papa Pio XI. za cijelu Crkvu ustanovio Svjetski misijski dan, to jest Misijsku nedjelju. Na taj dan cijela Crkva moli i skuplja priloge na misijske nakane Crkve. Ovo je dan obvezatne solidarnosti katolika cijeloga svijeta. Ne smije se smetnuti s uma kako je „Svjetski misijski dan, namijenjen jačanju osjetljivosti za misijski problem, ali i sabiranju pomoći, važan je trenutak u životu Crkve jer uči kako darivati: u euharistijskom slavlju, to jest kao prinos Bogu, i za sve misije svijeta“.⁴⁰

⁴⁰ Redemptoris missio 81.

Prijevod otpisa⁴¹ Zbora za obrede od 14. travnja 1926. godine, koji je Misijska središnjica Nacionalne uprave PMD BiH darovala svim prijateljima misija, glasi:

**„Utemeljenje Svjetskog misijskog dana
Otpis Svetog Zbora za obrede**

14. travnja 1926.

Sveti Oče,

Opće vrhovno vijeće Papinskog Djela za širenje vjere, sazvano na godišnju plenarnu skupštinu, nakon Bogu upravilo je razum i srce i Vašoj Svetosti, da apostolskom brižljivošću unaprijedi katoličke misije. Vi, Sveti Oče, koračajući stopama Božanskog Pastira, želite da sve ovčice uđu u jedinstveni ovčinjak kako bi se nasitile na plodnim pašnjacima istine. Vaša skrb daje svaki dan snažan impuls Misijskim Djelima koja nastoje zainteresirati sve vjernike za obraćenje nevjernika.

Časna enciklika *Rerum Ecclesiae*, koju ste nedavno uputili katoličkom svijetu, donijela je svim Vašim sinovima, Sveti Oče, veliku radost i nanovo oživjela djelotvorne odluke. Ona će obilato pridonijeti širenju Kraljevstva Božjega i priskrbit će nove uspjehe u otvaranju života istaknutijim pobjedama Crkve i kršćanske civilizacije.

I kako Vaša Svetost, dok utiskuje u dušu prije svega privatnu i javnu molitvu u korist svetih misija i preporučuje da, revnošću pastira „kršćanski narod priskoči u pomoć darežljivošću podjednako mnogostrukim potrebama sadašnjih misija i onih koje će nadoći u budućnosti“, spominje također ovo Papinsko Djelo za širenje vjere koje naziva „najvažnije između svih misijskih Djela“, tako je Opće vrhovno vijeće istog Djela osobito osjetljivo za brižljivosti koje su očitovane prema njemu i ima nakanu pružiti mu razvoj koji sve više odgovara njegovim ciljevima, a i Vašim presvijetlim željama.

Sada Vrhovno vijeće smatra da bi ne mala korist proizlazila misijama, ako bi se ustanovio „dan molitve i propagande za misije“ koji bi se slavio istoga dana u svim biskupijama, župama i institutima katoličkog svijeta. On bi učinio da se shvati veličanstvenost misijskog problema; potaknuo bi revnost svećenika i naroda; pružio bi zgodnu priliku da se što bolje upozna Djelo za širenje vjere, da se promiču upisi u nj i pospješiti darivanje za misije; ali nadasve, poput svetog križarstva, ublažio bi uvrede Presvetom Srcu Isusovu kako bi postigao da se ubrza sveopće

⁴¹ AAS 19 (1927.), 23s.

priznanje njegova božanskog kraljevskog dostojanstva.

Takav osjećaj, Sveti Oče, dijele također razna nacionalna vijeća Djela, te mnogobrojne i znamenite osobnosti katoličkog klera i laikata.

Stoga Opće vrhovno vijeće ponizno moli Vašu Svetost da se udostoji propisati takav Misijski dan. Ovaj misijski dan neće smjeti ni u kom slučaju naškoditi misijskim blagdanima koji se već običavaju slaviti, niti spriječiti propisano skupljanje milostinje.

Konkretno Opće vrhovno vijeće ponizno moli:

1. da se odredi jedna nedjelja, osobito pretposljednja u listopadu, kao Dan molitava i misijske propagande u cijelom katoličkom svijetu;
2. neka se navedene nedjelje na svim misama nadoda kao zapovjedena zborna „pro re gravi“ molitva „Pro propagatione fidei“;
3. neka propovijedanje te nedjelje bude misionarskog karaktera s posebnom refleksijom na Djelo za širenje vjere, potičući vjernike da se upišu u isto Djelo: ne namjeravajući ipak nužno ograničiti propovijedanje na same misije;
4. neka se podijeli potpuni oprost, primjenjiv za pokojne, svima koji će se te nedjelje pričestiti i moliti za obraćenje nevjernika;
5. Opće vrhovno vijeće osim toga ponizno moli da se u povodu misijskih blagdana i kongresa može slaviti svečana zavjetna misa „Pro propagatione fidei“, također u danima višeg dvostrukog obreda i u nedjeljama nižeg stupnja.

RIMSKA

Sveti Naš Gospodin Papa Pio XI. ovim željama i molbama njemu dostavljenim ponizno zamoljen, udostojao se iste zahtjeve odobriti i uslišati; isto tako poslao ih je na izvršenje razboritoj prosudbi ordinarijâ po ovom otpisu istog Svetog Zbora za obrede; obdržavajući ipak i druge propise koje po pravu treba obdržavati. Usprkos svemu protivnome.

Dana 14. travnja 1926.

Kard. A. Vico, biskup
Porto di Santa Rufina, pročelnik
Angelo Mariani, tajnik“

Potpura projektima diljem svijeta

Prikupljeni prilozi preko biskupijskih ordinarijata, zatim Nacionalnih uprava PMD pojedinih zemalja stižu u rimsku središnjicu Djela za širenje vjere. Opća godišnja skupština PMD, koja se održava svake godine u prvoj polovini svibnja i na kojoj sudjeluje i nacionalni ravnatelj PMD BiH, uz obrađivanje aktualnih tema o misijskom poslanju Crkve raspoređuje pristigla materijalna dobra diljem svijeta temeljem pristiglih i od opće skupštine prihvaćenih zamolbi.

b) Djelo svetog djetinjstva

Posljednjih nekoliko godina moglo se čitati po katoličkim tiskovinama Crkve u Hrvata, posebno u misijskom informativnom listu *Radosna vijest*, o Papinskom misijskom Djelu svetog djetinjstva. Ovdje se želi i nešto više reći i predstaviti ovo važno Djelo.

Povijest Djela svetog djetinjstva

Ovo Djelo danas je organizirano u preko 150 zemalja cijeloga svijetu u kojima nacionalni ravnatelji animiraju i prate ovo Djelo. Djelo je u svibnju 1843. god. pod imenom „Oeuvre de la Ste. Enfance“ („Djelo“ ili „Društvo“ Svetog Djetinjstva) osnovao u Francuskoj biskup Nancya mons. Charles de Forbin-Janson.

Ponajprije izvješća misionara o Kini potakla su biskupa Forbin-Jansona na razmišljanje o bijedi kineske djece koja su nakon rođenja ostavljena od njihovih roditelja i bila bespomoćno prepuštena nikačkoj budućnosti. Njegova nakana i ideja bila je potaći djecu Europe i Sjeverne Amerike na skupljanje potpore za potrebne vršnjake u Kini i u Africi. Istovremeno su djeca trebala svoje mjesečne doprinose darovati za novo Društvo. Svoj cilj biskup Forbin-Janson formulirao je tako da je novoosnovano Društvo pratio sljedećim riječima: „Spasiti od smrti mnoštvo novorođene djece roditelja nevjernika /.../; najvećem broju tih nesretnih bića prije svega svetim krštenjem otvoriti nebo; u njima stvoriti sigurno i moćno sredstvo ponovnog rođenja poganskih naroda, ali isto tako one koji su spašeni od sigurne smrti očuvati kršćanskim odgojem kako bi se kasnije izgradili u oruđe spasenja kao učitelji i učiteljice, liječnici i babice, katehisti ili kao svećenici i misionari.“

Preko te ideje prvo djeca Kine, kasnije i u drugim zemljama svijeta, dobila su pomoć od djece Sjeverne Amerike. Ovom idejom u Fran-

cuskoj su se oduševili mnogi ljudi, djeca i odrasli. Djelo se brzo širilo po cijelom svijetu i u susjednoj Belgiji. U Njemačkoj se već 1843. god. proširila vijest o ovom Djelu. Već sljedeće godine prikupljena su prva novčana sredstva za ovo Djelo. Tako je 2. veljače 1846. god. u Aachenu utemeljeno Djelo svetog djetinjstva koje danas spada među najbolje i najjače organizacije u cijelom svijetu.

S kakvim je samo oduševljenjem i s kojim je riječima Papa Ivan Pavao II. 14. lipnja 2003. god. pozdravio preko 6000 malih misionara koji su došli iz cijele Italije kako bi zajedno sa Svetim Ocem proslavili 160. rođendan ovoga Djela. Papa je tada rekao kako je „malim sjemenjem koje su djeca posijala izraslo veličanstveno djelo“. „Na jugu naše planete čuje se plač djece koja su osuđena na glad i bolesti i koja su povezana bijedom. I taj vapaj postaje sve glasniji i tiče se svih nas... Draga djeco Djela svetog djetinjstva vi ste prvi koji su odgovorili na taj vapaj. Vi ste lanac solidarnosti preko pet kontinenata i dajete mogućnost bogatima da nešto daju siromašnima. Budite trajni nositelji uzajamnog darivanja koje neprestano doprinosi kako bi se stvorila bolja budućnost za sve.“⁴² Ovaj duh pastoralne aktivnosti Djela svetog djetinjstva pokazuje se u tisućama inicijativa i projekata i različit je od jedne zemlje do druge.

Ako se samo malo bolje prelistaju izvješća o potpori koju ovo Djelo svake godine daje brojnim projektima za izgradnju škola, raznih ustanova za izobrazbu, zanatskih škola i škola za vjeronauk, možemo vidjeti sve učinke misijskog rada. Lista Međunarodnog tajništva ovog Djela o dodjeli pomoći svake je godine dulja. U ovoj velikoj knjizi solidarnosti mjesto je za sve koji u ime evanđelja rade i koji poštuju ljudska prava. U dugoj povijesti Djela svetog djetinjstva od preko 160 godina urasle su brojne generacije djece. Ipak njihovo srce i dalje kuca s najmanjima, nejakima i s onima koji i danas najviše trebaju pomoć svijeta.

Svrha Djela

Papinsko misijsko Djelo svetog djetinjstva ima zadaću učiti kako drugima pomoći, kod djece stalno buditi opću misijsku svijest kako svoju vjeru i materijalna dobra trebaju dijeliti s djecom iz ugroženih područja svijeta. Ona trebaju već od rane mladosti izgrađivati svijest o misijskom pozivu služenja.

42 Uzeto 15. lipnja 2003. god. od Agencije Fides Zbora za evangelizaciju naroda.

Bogojavljenje – Tri kralja: Dan svetog djetinjstva

„Svjetski dan djece“ najstarija je akcija Djela svetog djetinjstva. Svoje početke ima u vremenima kada su djeca skupljala novac u božićnom vremenu za djelovanje Crkve u misijskim krajevima u cijelom svijetu. Svjetski misijski dan djece – koji je u početku bio određen za 26. prosinca – ustanovio je papa Pio XII. 1950. god. pod imenom „Svjetski dan svetog djetinjstva“. Papina je želja bila što više i na taj način probuditi misijsku svijest kod djece kako bi „veliki broj male djece i mladih u misijskim zemljama“ učinili sve da postanu „dostojni kršćani“ i „dobri građani“. Svaka zemlja samostalno osmišljava i organizira ovaj Svjetski dan djece Katoličke Crkve. Mnoge župne zajednice, osim službenih materijala koje dobiju od svojih Misijskih središnjica, dodaju i ugrađuju vlastite ideje.

Utemeljenje Dana svetog djetinjstva

Pismo pape Pia XII. upućeno kardinalu Biondiju od 4. prosinca 1950. god.:

Dragi sine, pozdravljam te i dajem ti apostolske blagoslove. U nedavno primljenom pismu predsjednik Vrhovnog vijeća Papinskog misijskog Djela svetog djetinjstva nas je, upućujući na već ustanovljeni Svjetski dan koji se svake godine slavi za promicanje katoličkih misija, ponizno i ljubazno zamolio da ustanovimo i Dan svetog djetinjstva radi promicanja ovog Društva kojim on tako časno predsjeda zahvaljujući molitvama Bogu i priložima.

Mi iskreno cijenimo takvo viđenje i smatramo pravodobnim odgovoriti pozitivno na njegove želje i dobrohotno mu podariti naklonost za koju nas je zamolio.

Uistinu vjerujemo da će ovaj dan, svugdje slavljen na najbolji mogući način, svakim danom promicati spoznaje o Papinskom misijskom Djelu svetog djetinjstva, jačajući njegovo poštivanje i plemenito povećavajući njegove razmjere zahvaljujući propisanim molitvama i potaknutom velikodušnošću. To nam je u srcu, jer nas vrijedni izvori obavještavaju da u onim područjima gdje vjesnici Evanđelja pronose vjeru i kršćansku civilizaciju postoji golemo mnoštvo malenih, dječaka i djevojčica, kojima su prije svega potrebna nužna sredstva za život. Skupiti s najvećom ljubavlju napuštenu djecu, othraniti ih i obrazovati u skladu s katoličkim duhom, pročistiti ih i otkupiti vodom krštenja, odgajati ih poučavajući ih i vježbajući u zvanju, formirati ih prema

evanđeoskim krepostima i od njih napraviti muškarce i žene, građane dostojne kršćanskog imena, tome je posvećeno ovo Papinsko misijsko Djelo prema vlastitim sredstvima, s vrijednim nakanama i hvale vrijednim nastojanjima.

To je razlog zašto bi svi vjernici u Krista, ako istodobno pri-teknu u pomoći tom velikom Društvu svojim molitvama i darovima, učinili ono što mi od sveg srca preporučujemo i uvjereni smo da će im zbog toga Bog podariti najveću nebesku naklonost.

Zato te molimo, najdraži sine, da biskupima preneseš našu želju i volju onako kako smatraš najprikladnijim, ali tako da urediš potrebna pravila za uspješno provođenje u praksu te želje i vizije.

U međuvremenu, kao zalag božanske milosti i svjedočanstvo naše dobrohotnosti, srdačno primi, naš dragi sine, kao i svi ljudi koji svoj rad i oduševljenje posvećuju tom Papinskom misijskom Djelu te oni koji će ga nastaviti promicati, osobito na poseban dan koji će se ustanoviti, naše apostolske blagoslove.

U Rimu, kod Sv. Petra, 4. prosinca 1950., dvanaeste godine našeg Pontifikata.

Papa Pio XII.

Svjesni svoje odgovornosti za misijsko poslanje Crkve i svake biskupije, na poticaj nacionalnog ravnatelja PMD BiH, nad/biskupi Biskupske konferencije BiH na zasjedanju Mostaru od 17. do 18. ožujka 2004. god. odredili su da svetkovina Bogojavljenja - Tri kralja bude Dan svetog djetinjstva na području Bosne i Hercegovine.⁴³ To isto, ali godinu dana kasnije, učinili su za svoje područje biskupi Hrvatske biskupske konferencije na zasjedanju u Zagrebu od 11. do 13. svibnja 2005. god. Na ovaj blagdan svi prijatelji misija imaju priliku molitvama i darovima pomoći misijsko poslanje Crkve i tako biti živa grana na stablu Djela svetog djetinjstva. Sva prikupljena sredstava na ovaj dan preko ordinarijata, a zatim preko Nacionalne uprave PMD BiH, dostavljaju se Međunarodnom tajništvu Djela svetog djetinjstva u Rimu. Prikupljena sredstava nakon toga dijele se najpotrebnijim projektima za djecu cijeloga svijeta na općoj godišnjoj skupštini PMD koja se svake godine u prvoj polovini svibnja održava u Rimu i na kojoj sudjeluje i suodlučuje i nacionalni ravnatelj PMD BiH.

⁴³ Usp.: PMS 139/04. O aktivnostima na području BiH pogledaj Godišnja izvješća Misijske središnjice koja se od 2002. god. šalju svim crkvenim ustanovama u BiH.

Međunarodne animacijske konferencije

Počevši od 1995. god. Generalno tajništvo Djela svetog djetinjstva pokrenulo je inicijativu da se svake druge godine u jednoj od zemalja Sredozemlja i Istočne Europe organiziraju animacijske konferencije kako bi ovo Djelo još više raslo. Na njemu je iz godine u godinu sudjelovao sve veći broj zemalja spomenutog područja, ali je zanimanje raslo i u drugim europskim zemljama koje ne pripadaju ovom podneblju. Na susretu su se izmjenjivala iskustva, ali i dograđivale ideje kako bi ovo Djelo još snažnije zaživljavalo u zemljama spomenutog prostora. Od 1995. godine održane su konferencije u sljedećim gradovima: Rim (Italija) 1995., Madrid (Španjolska) 1997., Varšava (Poljska) 1999., Rim (Italija) 2001., Malta 2003., Krf (Grčka) 2005. i Dubrovnik (Republika Hrvatska) 2007. godine. Praksa održavanja međunarodnih konferencija započela je i završila dok je generalni tajnik Djela svetog djetinjstva bio o. Patrick Byrne. Nacionalni ravnatelj PMD BiH sa suradnicima sudjelovao je na dvije konferencije, i to na Krfu (Grčka) i u Dubrovniku (Republika Hrvatska).

Potpora projektima diljem svijeta

Papinsko misijsko Djelo svetog djetinjstva usredotočilo se najprije na ulogu „najmanjih“ u naviještanju kraljevstva Božjeg. Zahitjevi za potporom tiču se posebno projekata na području odgoja, zbrinjavanja životnim namirnicama, medicinskog zbrinjavanja, nabave odjeće i školskog materijala, pomoći djeci iz siromašnih obitelji.

c) Djelo svetog Petra apostola

Povodom 100. obljetnice Papinskog misijskog djela svetog Petra apostola papa Ivan Pavao II. u svojem apostolskom pismu iz 1989. god. kaže: „Koliko su samo prekrasnih stranica povijesti na raznim kontinentima napisali članovi Papinskog misijskog Djela svetog Petra apostola! Koliki samo broj svećenika, redovnika i redovnica može zahvaliti ovom Djelu za ostvarenje radosti svojega zvanja!“⁴⁴ Svoju zahvalu za materijalnu potporu ostvarenja svojega svećeničkog zvanja trebaju zahvaljivati i brojne generacije svećenika bosanskohercegovačkih nad/biskupija.

⁴⁴ Uzeto početkom 2006. god. s web stranice Svete Stolice koje se odnosi na Zbor za evangelizaciju naroda i Djela svetog Petra apostola.

Što je Djelo svetog Petra apostola?

Papinsko misijsko Djelo svetog Petra apostola, koje je prisutno u velikom broju zemalja cijelog svijeta, osnovano je kako bi kršćane cijeloga svijeta učinilo još osjetljivijima za odgoj klera u misijskim zemljama te kako bi ih neprestano pozivalo na kvalitetniju materijalnu potporu i odgovornost u odgoju i u izobrazbi novih svećeničkih kandidata.

Kako je nastalo Djelo svetog Petra apostola?

Nastalo je kao plod neumornog misijskog rada laikinja Jeanne Bigard i njezine majke Stephanie. Zahvaljujući dopisivanju s mnogim misionarima, postale su svjesne kako se kršćanska zajednica u misijskim zemljama kao samostalna mjesna Crkva može ostvariti samo s biskupima i svećenicima. Oni su jedini koji mogu istaći bogatstvo domaće tradicije i mogu na najučinkovitiji način navijestiti evanđelje istom kulturnom okružju. One su 1889. godine u Caenu u Francuskoj položile kamen temeljac ovom Djelu.

Pozornost cijele Crkve usmjerile su na nezamjenjivu ulogu domaćeg klera u misijskim zemljama. Zato su ponudile kvalitetniju materijalnu potporu. Sva svoja dobra dale su sjemeništima i bogoslovijskim zemljama posvetivši se nakon toga molitvi i žrtvi. Druge ljude poticale su na molitvu i nesebičnu pomoć za mlade ljude koji su željeli postati svećenici, a nisu imali financijskih mogućnosti. Jeanne je ustrajala u svojoj ideji sve do svoje smrti u Parizu 28. travnja 1934. god. Pozivala je mnoge ljude da se priključe njezinoj grupi veleposlanika misija. Ova inicijativa, koja je bila prožeta Duhom Svetim, širila se uz snažnu potporu Svete Stolice u mnogim europskim i američkim biskupijama. Sveta Stolica ju je ubrzo uzdigla na razinu papinske ustanove. Njezino sjedište preneseno je u Rim 1920. god., a 3. svibnja 1922. god. dobila je i službeni naziv papinsko Djelo. Tijesno je povezano s Djelom za širenje vjere. Na ovaj način Sveta Stolica željela mu je dati najveću moguću učinkovitost kao i opće značenje.

Čista srijeda i Velika srijeda - Dan posvete ulja: Dani Djela svetog Petra apostola u BiH

Svjesni svoje odgovornosti, a na poticaj i zamolbu nacionalnog ravnatelja PMD BiH, biskupi BK BiH na svojem zasjedanju u Mostaru od 17. do 18. ožujka 2004. god., nad/biskupi BK BiH donijeli su odluku

da ovo Papinsko misijsko Djelo bude kvalitetnije nazočno i na ovim prostorima.⁴⁵ Svojom odlukom željeli su preuzeti svoj dio odgovornosti za odgoj klera u zemljama koje su pod Zborom za evangelizaciju naroda.⁴⁶ Dogovorili su se da svaki biskup za svoje područje odredi dan u godini ili da odredi drugi način na koji bi se molilo i darivalo na spomenutu misijsku nakanu. Dan posvete ulja postao je danom molitve, odricanja i darivanja za odgoj klera u nekim nad/biskupijama.

Vrhbosanski nadbiskup Vinko kardinal Puljić odredio je svojim dekretom br. 760/04. od 29. lipnja 2004. god. da se na području Vrhbosanske nadbiskupije Dan svetog Petra apostola slavi na Veliku srijedu koja je dan posvete ulja Vrhbosanske nadbiskupije.⁴⁷ Isto tako je banjolučki biskup mons. dr. sc. Franjo Komarica svojim dekretom br. 609-A/04 od 7. travnja 2004. god. odredio da se na Veliku srijedu, koja je dan posvete ulja u banjolučkoj biskupiji, slavi kao Dan svetog Petra apostola banjolučke biskupije.

Međutim, mostarski biskup mons. dr. sc. Ratko Perić odredio je da se od 2004. svake godine odvoji određeni iznos iz misijskog fonda nedjelje Dobrog pastira za Djelo svetog Petra apostola. Na redovitoj svećeničkoj koroni i duhovnoj obnovi, koja je bila na Pepelnicu, 22. veljače 2012. god., mostarski biskup mons. dr. sc. Ratko Perić odredio je da će ubuduće na području hercegovačkih biskupija Pepelnica ili Čista srijeda biti Danom sv. Petra apostola hercegovačkih biskupija.⁴⁸ Do sada nema nikakvih objavljenih vijesti o danu ovoga Djela u Vojnom ordinarijatu BiH.

Kao i kod Djela za širenje vjere i Djela svetog djetinjstva, pristigla materijalna sredstva preko ordinarijata i Misijske središnjice šalju se u Rim u Međunarodno tajništvo ovog Djela. Na općoj godišnjoj skupštini, koja je svake godine u prvoj polovini svibnja i na kojoj sudjeluje i nacionalni ravnatelj PMD BiH, pristigla sredstva prema pristiglim i odobrenim zamolbama raspoređuje ista skupština.

⁴⁵ Usp.: PMS 139/04.

⁴⁶ O aktivnostima na području BiH pogledaj Godišnja izvješća koja od 2002. godine Misijska središnjica šalje svim crkvenim ustanovama u BiH.

⁴⁷ Usp.: Dekret o ustanovljenju Dana Papinskog misijskog Djela sv. Petra apostola u Vrhbosanskoj nadbiskupiji, u: *Vrhbosna* 2 (2004.), 133.

⁴⁸ Usp.: Vijest koju je 24. veljače 2012. god. na svojoj web stranici donijela Katolička tiskovna agencija pod naslovom Mostar: Korizmena korona i Djelo sv. Petra. Ova pozitivna misijska promjena dogodila se pod utjecajem imenovanja njegova svećenika don Ivana Štironje nacionalnim ravnateljem PMD BiH, 28. veljače 2011. god.

U kojem smislu Djelo treba gledati kao papinsko?

Djelo svetog Petra apostola jest papinskog karaktera jer se radi o ustanovi koja je u službi Pape i biskupskog kolegija. Snaga je njegove službe kao vrhovnog pastira Crkve i u zajedništvu sa svim biskupima cijeloga svijeta u tome što Sveti Otac ima zaokružen pogled za potrebe svake mjesne Crkve. To je trajna zadaća Svetog Oca i druge pastire neprestano pozivati na opću misionarsku odgovornost i na zajednička nastojanja – međusobno i zajedno s njima – oko evangelizacije svijeta.

Koju potporu daje Djelo svetog Petra apostola?

Sva potpora Djela svetog Petra apostola dodjeljuje se u obliku redovne i posebne pripomoći. Redovita sredstava dodjeljuju se za redovnu izobrazbu u malim i velikim sjemeništima te sjemeništima pripreme. Svake godine ovo Djelo dodjeljuje potporu ovisno o broju sjemeništara i bogoslova. Posebna sredstva daju se za izgradnju novih sjemeništa i bogoslovija i za eventualne obnove, kao i za proširenja ili za posebne potrebe istih ustanova.

Kako se prikupljaju i dijele prikupljena materijalna dobra?

Djelo je diljem svijeta uredilo Fond solidarnosti koji se puni od godišnjih darova kršćanskih zajednica iz preko 130 zemalja. U punje-nju tog Fonda sudjeluju i mjesne Crkve koje od njega imaju i najviše koristi. To je isti duh koji je ispunjavao i prve kršćanske zajednice: „Sva bi imanja i dobra prodali i porazdijelili svima kako bi tko trebao“ (Dj 2,45). Ovaj fond izražava katolički duh kršćanskog zajedništva. On se brine za sve potrebne svih misijskih Crkava prije svega za one koji su u teškoj situaciji nakon osnivanja ili zbog gospodarske situacije u nerazvijenim zemljama. Raspodjela pristigle potpore ista je kod sva četiri Djela. Zamolbe za pripomoć prema kontinentu zemlje iz koje dolaze zaprima Međunarodno tajništvo Djelo svetog Petra apostola. Nakon toga su podvrgnute prvoj provjeri kako bi se na taj način ustanovilo imaju li sve propisane pretpostavke, a prije svega odobrenje mjesnog crkvenog autoriteta, to jest dijecezanskog biskupa. Tek se tada napravi prijedlog dodjele sredstava za svako malo sjemenište i bogosloviju. O njemu raspravljaju nacionalni ravnatelji PMD na svojoj općoj godišnjoj skupštini koja se u prvoj polovini svibnja održava u Rimu, a na kojoj sudjeluje i nacionalni ravnatelj PMD BiH.

Je li se potpora daje i redovničkim zajednicama?

Premda je prioritet Djela odgoj dijecezanskog klera, Djelo svetog Petra apostola dodjeljuje također financijsku potporu za odgoj novaka i novakinja u prvoj kanonskoj godini članovima kongregacija koji rade u misijskim zemljama.

Je li predviđen prilog za opću sveučilišnu izobrazbu svećenika?

Što se tiče sveučilišne izobrazbe svećenika iz mjesnog klera ovo Djelo dodjeljuje stipendije za specijalizacije koje se mogu završiti kako u Rimu, tako i na visokim učilištima Afrike. Svećenici koji studiraju na rimskim učilištima smješteni su u dva kolegija kojima izravno upravlja Djelo svetog Petra apostola: Kolegij svetog Petra apostola i Kolegij svetog Pavla apostola.

Je li postoje iste mogućnosti potpore studiranju redovnica na visokim učilištima?

Djelo svetog Petra apostola zbrinjava i jedan ženski kolegij u Rimu s imenom „Foyer Pavla VI.“. Njega nastanjuju redovnice iz misijskih zemalja.

Je li Djelo svetog Petra apostola pomaže u žurnim slučajevima i u katastrofama?

Potpora Djela svetog Petra apostola uvijek se poziva na plansku i redovitu suradnju, koja ipak ne isključuje brigu u posebnim i iznenadnim potrebama.

Kako se može pomoći Djelu svetog Petra apostola

Svakodnevni život prožet evanđeljem, razni darovi, svakodnevna molitva i konkretne obveze, također na području vlastite crkvene zajednice, za nova svećenička i redovnička zvanja bez sumnje su najvažniji načini koji dolaze do izražaja snagom Djela svetog Petra apostola. Budući da su svi kršteni pozvani angažirati se u misijskom poslanju Crkve, Djelo svetog Petra apostola obraća se svim članovima Božjeg naroda: obiteljima, malim zajednicama, župama, školama, organiziranim pokretima, crkvenim grupama, biskupima, svećenicima, redovnicima i redovnicama i laicima. Nisu nevažni financijski darovi

koji se daruju slobodno i prema mogućnostima svake pojedine osobe. Darovi s naznakom za Djelo svetog Petra apostola šalju se Nacionalnoj upravi PMD svake pojedine zemlje. Lijep je broj primjera župnih zajednica u Bosni i Hercegovini koje su preuzele odgovornost izravnog i konkretnog stipendiranja svećeničkih kandidata bilo u malim, bilo u velikim sjemeništima Afrike i Azije. I jedan dio svećenika Vrhbosanske nadbiskupije preuzeo je odgovornost stipendiranja bogoslova u misijskim zemljama.

d) Papinska misijska zajednica svećenika, redovnika i redovnica

Četvrto Papinsko misijsko djelo zove se Papinska Misijska zajednica svećenika, redovnika i redovnica. Ovdje se želi kvalitetno predstaviti i to Djelo.

Papinska Misijska zajednica svećenika, redovnika i redovnica ili kratko nazvana Papinska misijska zajednica jedno je od četiri Papinska misijska djela. Ovo Djelo osnovao je 1916. god. u Italiji otac Paolo Manna kojega je papa Ivan Pavao II. proglasio blaženim u Rimu 4. studenog 2001. god. Već od samog početka Djelo se uz potporu Svete Stolicе jako brzo širilo u mnogim biskupijama svijeta. Papinska misijska zajednica osnovana je kao Zajednica svećenika, ali je 14. srpnja 1949. god. proširena i na redovnike i redovnice. Godine 1956. Zajednica je dobila i službeni naziv Papinsko djelo. Cilj Zajednice prema važećem općem Statutu je građenje svijesti i misijske izobrazbe kod svećenika, bogoslova, sjemeništara, pripadnika družbi posvećenog života, posebno onih koji se pripremaju na tu službu i konačno izobrazba misionara laika.⁴⁹ Već 45 godina Međunarodno tajništvo ovog Djela, ovisno o jeziku izlaženja, izdaje u različitim vremenskim razmacima na francuskom, engleskom, španjolskom, portugalskom i talijanskom časopis pod naslovom „Omnis terra“.

Medicinska skrb jedna od temeljnih obveza misija

Tako je Papinska Misijska zajednica organizirala na primjer u akademskoj godini 2004./2005. jedan novi dopisni tečaj na temu Medicina i misije. Tečaj se sastojao od ukupno 16 nastavnih jedinica na četiri jezika: talijanski, engleski, francuski i španjolski. To je nastavak tečaja koji je održan na temu „Katoličke škole u misijama“. Škole i medicinsko zbrinjavanje pripadaju glavnim zadaćama misija prema nalogu koji je Krist dao svojim apostolima: „Pođite svim narodima, ...

⁴⁹ Usp.: Statut 13. 19-22.

krstite, ... poučavajte i liječite bolesne“ (usp.: Mt 28,19-20; Lk 10,9). Šesnaest bilježnica predavanja dopisnoga tečaja iznose biblijsko-teološke temelje, povijesne činjenice i metode koje je Crkva učinila najvažnijom karitativnom ustanovom na cijelom svijetu i u svim vremenima polazeći od potrebe za bratskom ljubavi prema bolesnima i na mnogovrstan način prema ranjenim ljudima.⁵⁰ Sa seoskim kapelicama, ambulancama, klinikama i bolnicama, kao i preko medicinske izobrazbe na sveučilištima, Crkva je stvorila strukture koje doprinose medicinskom zbrinjavanju. Vlasti i druge javne ustanove slijedile su taj primjer, ali državnim ustanovama često nedostaje kršćanskoga duha i kršćanskih razloga za angažiranje, što ostavlja tragove na učinkovitosti medicinskog zbrinjavanja ako se čovjek pri tom ne nalazi u središtu.

Oživimo Papinsku misijsku zajednicu!

Papinska misijska zajednica bila je itekako prisutna u životu Crkve u hrvatskom narodu. Međutim, mnogo toga prisilno je nestalo za vrijeme minulog bezbožnog komunističkog sustava. Tako je nestala i Papinska misijska zajednica svećenika, redovnika i redovnica. Stariji svećenici sjećaju se svojih aktivnosti i svojih članskih knjižica pripadništva ovom Djelu. I ovo poratno vrijeme potiče nas na razmišljanje o svećeničkoj i redovničkoj aktivnosti s obzirom na misijsko poslanje Crkve, i to na mjestima gdje nas naši poglavari pošalju. Svatko od svećenika, redovnika i redovnica polagano postaje svjestan svoje odgovornosti za misijsko poslanje Crkve.

Blažena Marija Propetoga Isusa Petković, zaštitnica misija u Bosni i Hercegovini⁵¹

Na sjednici Biskupske konferencije BiH, održanoj u Mostaru od 17. do 18. ožujka 2004. god., na kojoj je za područje Bosne i Hercegovine uvedeno Djelo svetog djetinjstva i Djelo svetog Petra apostola, naši biskupi su odredili da novoproglášena blaženica hrvatskoga naroda blažena Marija Propetoga Isusa Petković bude zaštitnica misija u Bosni i Hercegovini. Na ovaj način naši biskupi željeli su nam staviti novu blaženicu za uzor odgovornog odnosa prema misijama i misijskom poslanju Crkve u našem narodu, ali isto tako kao moćnu zagovornicu posebno u našem svakodnevnom radu za misije.

⁵⁰ Usp.: Parabola o milosrdnom Samarijancu, Lk 10,25-37.

⁵¹ Usp.: PMS 139/04.

3. Razni animacijski materijali i sadržaji

Tijekom svake godine, posebno za Svjetski misijski dan i za Bogojavljenje - Tri kralja - koje je Dan svetog djetinjstva, pripremaju se i šalju prigodni plakati uz liturgijske i druge animacijske priloge. Svi oni služe misijskoj animaciji za te dane po našim župnim zajednicama i drugim crkvenim ustanovama. Osim spomenutih bilo je i drugih materijala kao što su knjige, razne brošure i liturgijski prilozi koji su itekako zainteresirali sve prijatelje misija u Bosni i Hercegovini. Posebnu pozornost pokazuje godišnje izvješće Misijske središnjice o aktivnostima crkvenih ustanova u BiH, a koje pokriva vrijeme od 1. svibnja tekuće do 30. travnja naredne godine koje se priprema od 2012. god.⁵² Njih Misijska središnjica iz Sarajeva tijekom svibnja šalje svim crkvenim ustanovama u BiH. Nakana je bila dobra i nadati se je da su bila od pomoći svima koji su se angažirali u misijskoj animaciji.

a) Knjige i drugi misijski prilozi

Na plodonosan misijski odgojni rad pozvani su „... svećenici i njihovi suradnici, odgojitelji i učitelji, teolozi, posebno profesori u sjemeništima i u centrima za laike“.⁵³ Jer „animacija će se uvijek okretati svojim posebnim ciljevima: informirati i formirati Božji narod u skladu s općom misijom Crkve, poticati buđenje zvanja ad gentes, podržavati suradnju u evangelizaciji. Ali doista se ne smije nuditi sužena slika misijske djelatnosti kao da bi se ona poglavito svodila na pomoć siromašnima, doprinos oslobođenju potlačenih, promicanje razvoja, obranu ljudskih prava. Misijska Crkva zalaže se i u tim područjima, ali je njezina prvotna zadaća nešto drugo: siromasi su gladni Boga, ne samo kruha i slobode, a misijska djelatnost prije svega mora svjedočiti i naviještati Kristovo spasenje, osnivajući mjesne Crkve koje su onda oruđe oslobođenja u svakom smislu.“⁵⁴

U građenju i nošenju misijske svijesti i odgovornosti cijele Crkve u Hrvata, u vremenu postojanja Misijske centrale i danas u vremenu postojanja dviju Nacionalnih uprava PMD, posebno mjesto pripada izdavačkoj misijskoj djelatnosti tijekom minuloga vremena. Nositelji pripremanja i objavljivanja raznih misijskih priručnika i drugih pu-

⁵² Na zahtjev nekih bosanskohercegovačkih biskupa isto izvješće objavljeno je prvi put i u tada zajedničkom službenom glasilu *Vrhbosna* 2 (2006.), 195-203.

⁵³ *Redemptoris missio* 83. Usp.: također *Ad gentes* 39.

⁵⁴ *Redemptoris missio* 83.

blikacija bile su službene misijske ustanove⁵⁵ u Sarajevu i u Zagrebu, razne crkvene ustanove, biskupijske i redovničke,⁵⁶ kao i pojedinci⁵⁷ koji su se i na ovaj način ugrađivali u misijsko poslanje Crkve na našim prostorima. Sve objavljene knjige i drugi misijski prilozi itekako su doprinijeli rastu misijske svijesti i informiranosti.

b) Misijski informativni list Radosna vijest⁵⁸

Ono što zaslužuje posebnu pozornost, misijski je informativni list Radosna vijest. On je bio i ostao glasilo prvo bivše Misijske centrale, a sada Misijske središnjice u Sarajevu i Misijskog ureda u Zagrebu s istim pravima i obvezama. Takav dogovor, uz druge točke dogovora, napravila su u pisanom obliku dvojica novoimenovanih nacionalnih ravnatelja PMD Bosne i Hercegovine te Republike Hrvatske.⁵⁹

Misijski informativni list Radosna vijest, kao glasilo Misijske centrale Nacionalne uprave PMD bivše države, svjetlost dana ugledao je u Sarajevu na Svijećnicu 1972. god. Odluku o pokretanju lista donijelo je Misijsko vijeće pri Misijskoj centrali u Sarajevu na svojem zasjedanju 13. siječnja 1972. god.⁶⁰ Od tada pa do današnjeg dana, s malom pauzom od rujna 2000. pa do rujna 2001. god. uključivo,⁶¹ nije prestala izlaziti i ostvarivati smisao svojega postojanja sve do današnjeg dana.⁶² Na prvom mjestu ona služi misijskoj animaciji, ali i kon-

⁵⁵ Ovdje navodimo samo neke od njih kao na primjer: Opći statuti Papinskih misijskih djela (Zagreb: 1999.); Statut (Zagreb: 2007.); Priručnik (Zagreb: 2007.); Misijska suradnja (Zagreb: 2005.); Crkva i misije (Sarajevo - Zagreb: ¹1993.) i Crkva i misije (Sarajevo: ²2009.); Danko LITRIĆ, *Vapaj siročadi iz Ruande, Svjedočanstva, sudbina, pisma* (Zagreb: 2006.), M. CRESCINI, *Mali koraci ljubavi i boli* (Sarajevo: 2007.); Ivan ŠTIRONJA (prir.), *Službenica milosrđa sestra Lukrecija* (Sarajevo: 2013.).

⁵⁶ Spomena su vrijedne knjige uz financijsku potporu Misijske središnjice iz Sarajeva: Drago BALVANOVIĆ, *Peru, putopisi, običaji, sudbine* (Banja Luka: 2002.); R. LIPOVAC, *U afričkim misijama* (Sarajevo: 2005.); S. IVANČIĆ, *Misijski pokret dijecezanskoga klera u Crkvi u Hrvata u povijesno-teološkom kontekstu* (Mostar: 2007.).

⁵⁷ Doprinos misijski zauzetih pojedinaca bio je na primjer: Z. BRALIĆ, *Hrvatski vjerovjesnici u Africi* (Split: 1999.); B. BRKIĆ, *Od Hercegovine do Konga* (Mostar - Zagreb: 2003.); R. LIPOVAC, *Moj dnevnik iz afričkih misija u Obali Bjelokosti i susjednim zemljama (1980.-1998.)* (Beograd: 2006.); R. LIPOVAC, *Prepiska iz afričkih misija* (Beograd: 2007.); A. VUKUŠIĆ, *Stopama misionara u Africi* (Šibenik: 2012.).

⁵⁸ O rasprostranjenosti Radosne vijesti u BiH tijekom minologa vremena pogledaj Godišnja izvješća koje Misijska središnjica svake godine počevši od 2002. god. priprema i šalje svim crkvenim ustanovama u BiH.

⁵⁹ Pogledaj gore: Dogovor Nacionalnih uprava PMD BiH i RH.

⁶⁰ Usp.: PMC 3/72. Odluka je napisana na memorandumu Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog, i to pod brojem 44/72.

⁶¹ Usp.: Radosna vijest za 2000. i 2001. god.

⁶² Usp.: Redemptoris missio 83.

taktima brojnih prijatelja misija s našim misionarima i misionarkama. U uvodniku prvog broja Radosne vijesti na Svijećnicu 1972. godine tadašnji nacionalni ravnatelj PMD i predsjednik Misijskog vijeća Biskupske konferencije bivše države vrhbosanski nadbiskup mons. dr. sc. Smiljan Čekada piše: „Tako smo (eto) nazvali svoj misijski list, s kojim izlazimo pred našu katoličku javnost. Reći će se možda: zar i opet novi list? Zar ih već nemamo dosta? I profanih, svjetovnih, i crkvenih, vjerskih. Naša je publika prezasićena. Ne može ni izdaleka konzumirati svega, što joj se putem štampe nudi ... Ipak, jednoga nemamo ni danas. Nemamo nijednog misijskog lista. A prije rata smo ih imali tri. I to samo na hrvatskom jeziku. 'Katoličke misije', 'Jeku iz Afrike' i 'Crnče', osim stalnih misijskih rubrika gotovo po svim drugim katoličkim listovima. Slovenci su opet imali svoj misijski list. Sada smo napokon odlučili da popunimo i tu prazninu. 'Misijsko Vijeće Biskupske Konferencije Jugoslavije', kojemu je predsjednik Vrhbosanski Nadbiskup, ovlastilo je nacionalnog direktora Papinskih misijskih društava za hrvatsko jezično područje, da se počne izdavati misijski list ... I evo njegov prvi broj izlazi danas. Mi smo mu dali ime 'Radosna Vijest' ... Eto, mi smo rekli svoje. I sada puštamo u svijet svoje miljenče, svoju 'Radosnu Vijest'. Ona će pokucati na sva katolička srca, koja vjeruju, koja se nadaju, koja ljube. Na srca svih onih, koji 'triježno, pravedno i pobožno žive na ovome svijetu, očekujući blaženu nadu i dolazak velikoga Boga i Spasitelja našeg Isusa Krista.' ... Mi se nadamo, da će naša 'Radosna Vijest' biti radosno primljena. I da će biti miljenče ne sam onih, koji je pokreću, nego i onih, kojima je namijenjena.“⁶³

Do osnivanja dviju Nacionalnih uprava PMD Crkve u hrvatskom narodu Bosne i Hercegovine te Republike Hrvatske misijski informativni list Radosna vijest bio je jedini misijski list za spomenuto područje bivše države osim za područje ondašnje Republike Slovenije koja je imala svoju Nacionalnu upravu PMD i svoj misijski list. Isto tako jedno kratko vrijeme za postojanja jedne Nacionalne uprave PMD bio je zajednički list za obje novonastale države Bosnu i Hercegovinu i Republiku Hrvatsku. Od početka izlaženja pa do početka travnja 1992. godine izlazio je u Sarajevu. Zbog ratne blokade Sarajeva od tog vremena pa do danas izlazi u Zagrebu. Od listopada 2001. god. prema dogovoru dvojice novoimenovanih nacionalnih ravnatelja PMD preč. mr. sc. Tome Petrića i vlč. mr. sc. Tome Kneževića postala je zajedničkim misijskim informativnim listom Misijske središnjice u Sarajevu i

⁶³ „Radosna vijest“, *Radosna vijest* 1 (1972.), 1-3. O misijskim listovima prije Drugog svjetskog rata koje spominje nadbiskup mons. dr. sc. Smiljan Čekada pogledaj: „Katolička štampa“, u: *Opći šematizam Katoličke crkve u Jugoslaviji* (Sarajevo: 1939.), 538-552.

Misijskog ureda u Zagrebu.⁶⁴

Prema dogovoru dvojice nacionalnih ravnatelja PMD ona izlazi u Zagrebu. Budući da se tiska u Zagrebu, nacionalni ravnatelj PMD Republike Hrvatske je glavni urednik, a nacionalni ravnatelj PMD Bosne i Hercegovine je zamjenik glavnog urednika. Uvodnike pišu naizmjenično dvojica nacionalnih ravnatelja PMD. Prema listu obje spomenute ustanove imaju ista prava i iste obveze. Dvojica nacionalnih ravnatelja PMD pokušala su, poštujući novonastalu stvarnost dviju država i dviju Biskupskih konferencija te dviju Nacionalnih uprava PMD, ostvariti najveću moguću mjeru zajedništva, ne samo pri izdavanju Radosne vijesti nego i na misijskom planu Crkve u Hrvata. Treba znati kako se hrvatske misionare i misionarke ne može podijeliti nikakvim ljudskim granicama.

Doprinos Misijske središnjice zajedničkom misijskom listu

Misijski informativni list Radosna vijest za obje nacionalne uprave PMD Crkve u Hrvata, to jest za područje Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, u 2010. god. tiskan je u 3500 primjeraka. Za područje Bosne i Hercegovine u siječnju 2010. tiskano je 815 komada, a u prosincu 2010. god. 850 komada. Ostatak je bio za područje Republike Hrvatske.

S obzirom na nošenje odgovornosti Misijske središnjice i Nacionalnog vijeća PMD BiH treba kazati sljedeće. Od studenog 2001. god. pa do ožujka 2011. god. uključivo, od kada je temeljem dogovora u pisanom obliku zajednički misijski list dviju nacionalnih uprava PMD s istim pravima i obvezama, svjetlost dana ugledalo je 102 broja Radosne vijesti. Mi iz Bosne i Hercegovine pripremili smo i poslali 506 raznih priloga s odgovarajućim slikama. To znači 4,96 priloga po pojedinom broju. Od tog broja nacionalni ravnatelj PMD BiH vlč. mr. sc. Tomo Knežević sam je pripremio 174 priloga, a to je 3 priloga po pojedinom broju.

c) Web stranica Misijske središnjice

Nadati se je kako nije zaboravljeno da je 30. travnja 2007. god. otvorena i web stranica Nacionalne uprave PMD BiH. Adresa web

⁶⁴ Dogovor je, kao što je gore već više puta rečeno, obuhvatio sljedeće: Misijski informativni list Radosna vijest, Misijska nedjelja, Bogojavljenje - Tri kralja: Dan svetog djetinjstva i Ljetni susret hrvatskih misionara i misionarki. Aneks je napravljen 5. srpnja 2005. god. i za Bogojavljenje - Tri kralja koji je Dan svetog djetinjstava u obje zemlje.

stranice glasi: www.missio.ba. Web stranicu Nacionalne uprave PMD BiH tehnički je uradio gosp. Davor Herceg, a tadašnji nacionalni ravnatelj PMD BiH vlč. mr. sc. Tomo Knežević pripremio je sve potrebne materijale i cjelokupni sadržaj koji se nalazi na usluzi prijateljima misija kako u BiH, tako i dalje. Web stranica osim misijskih vijesti nudi konkretne teme vezane uz misije i misijsko poslanje Katoličke Crkve posebno Crkve u Hrvata. Razni misijski sadržaji pomažu i dalje svima posjetiteljima kako bi dobili što cjelovitiju sliku o misijama i misijskom poslanju Crkve, posebno Crkve u hrvatskom narodu. Posebno su predstavljene aktivnosti Nacionalne uprave PMD BiH. Na njoj su predstavljeni: Zbor za evangelizaciju naroda, sva četiri Papinska misijska djela, Nacionalne i dijecezanske uprave PMD BiH, misijski dokumenti, misijski informativni list Radosna vijest, animacijski materijali, meditacije, misijske nakane, misijski imendanski kalendar te fotogalerija s raznim slikama iz života misija posebno o aktivnostima prijatelja misija u BiH. Aktualne teme kao i razni meditativni sadržaji dio su stalnog postava. Svaki dan po tri vijesti obogaćuju web stranicu. Svim posjetiteljima pružaju adrese web stranica drugih nacionalnih uprava PMD diljem svijeta, kao i važnih ustanova Crkve u Hrvata. Sve sadržaje koji se redovito stavljaju na web stranicu priprema aktualni nacionalni ravnatelj PMD. Svi koji budu željeli koristiti bilo vijesti bilo druge materijale s ove web stranice trebaju prethodno osigurati suglasnost Nacionalne uprave PMD BiH, a što neki korisnici nisu poštovali, kao npr. www.misijakisongo.com. Nadati se je kako je i ova web stranica mnogima pomogla u građenju misijske svijesti i odgovornosti ne samo u Bosni i Hercegovini nego i u cijeloj Crkvi u Hrvata.

d) Osnovana MIVA Bosne i Hercegovine

Tijekom minulih petnaestak godina Nacionalno vijeće PMD BiH razmišljalo je o potrebi osnivanja MIVE (= Missions-Verkehrs-Arbeitsgemeinschaft - Misijsko-prometna zajednica) Bosne i Hercegovine. Naime, svakim danom bili su sve svjesniji kako su potrebe naših misionara i misionarki s obzirom na terenska motorna vozila velika. Njihovi pozivi i njihove zamolbe bile su dovoljno snažne da su sve dovele pred odluku osnivanja vlastite MIVE. Pravog fonda za to do danas nije bilo. Tijekom minulog vremena pomagalo se prema mogućnostima Misijske središnjice Nacionalne uprave PMD BiH, dijecezanskih ureda PMD, pojedinih prijatelja misija i misionara te prema solidarnosti prijatelja bivšeg nacionalnog ravnatelja PMD BiH iz raznih europskih zemalja.

Na godišnjoj skupštini Nacionalnog vijeća PMD BiH, održanoj u Sarajevu od 28. veljače do 1. ožujka 2011. god., odlučeno je da tadašnji nacionalni ravnatelj PMD BiH vlč. mr. sc. Tomo Knežević u prezentiranju godišnjeg izvješća od naših biskupa zatraži odobrenje i blagoslov za ovaj važan korak u misijskim aktivnostima Misijske središnjice iz Sarajeva. Na proljetnom zasjedanju Biskupske konferencije u Mostaru 17. ožujka, nakon što je dotadašnji nacionalni ravnatelj PMD BiH iznio zamolbu, biskupi su odobrili osnivanje MIVE BiH, te blagoslovili ovaj važni dio misijskih aktivnosti na prostoru Bosne i Hercegovine.

Akcija MIVA nastala je 22. ožujka 1927. god. u Kölnu (Njemačka). Ideju za nju dao je o. Paul Schulte. Njegov najbolji prijatelj misionar o. Otto Fuhrmann umro je u misijama od malarije u Namibiji. Cijeli tjedan su ga vozili i nosili na ramenima do bolnice. Došao je prekasno i sljedeći dan je umro. To, da misionari nemaju niti osnovno prijevozno sredstvo za pomoć sebi i drugima, pogodilo je i potaklo o. Paula Schultea da po Europi započne tražiti darovatelje za kupnju misijskih vozila.

Ovo je bio radostan trenutak ne samo za nas u Bosni i Hercegovini, nego isto tako za sve naše misionare i misionarke. Pred svima nama velik je put prezentacije i animacije brojnih prijatelja koji se žele uključiti u ovaj projekt. Bez terenskih vozila nezamisliv je rad u zemljama i na misijskim postajama u kojima rade naši misionari i misionarke. Tijekom narednoga vremena raznim animacijskim tekstovima i prijedlozima pokucat će se na vrata svakoga prijatelja misija. Svaki i najmanji dar bit će ugrađen u projekt nabave terenskog vozila za nekoga od naših misionara. Bit će to dug i težak put zaživljavanja i prihvaćanja ovog projekta. Neka ova radosna vijest o osnivanju MIVE BiH bude i prvi poziv svim prijateljima misija u Bosni i Hercegovini, ali i šire kako bi se korak po korak povećavao fond za materijalnu potporu pri kupnji terenskih motornih vozila našim misionarima i misionarkama.

e) Misijska krunica ponovno u vjerničkim rukama

Papa Ivan Pavao II. 16. listopada 2002. god. proglasio je 2003. godinom krunice, ali nam je isto tako darovao krunicu svjetla. U svojoj poruci za XVIII. svjetski dan mladih na Cvjetnicu 2003. god. Sveti Otac je poručio mladima: „Dragi mladi, ... Ne stidite se moliti krunicu kad ste na putu prema školi, na sveučilištu, na poslu, na ulici i u javnom prijevozu.“ Sveti Otac Ivan Pavao II. u više je navrata uputio svoj poziv na moljenje krunice, posebno na moljenje misijske krunice.

ce, a koji je izrekao i 2003. god. prigodom 160 obljetnice postojanja Papinskog misijskog Djela svetog djetinjstva. Isti poziv ponovio je u svibnju 2003. god. u Rimu nacionalnim ravnateljima PMD za vrijeme audijencije nakon održane opće godišnje skupštine PMD: „Dragi moji, ... Kronicu držite čvrsto u svojim rukama. Ova molitva značila je uvijek kroz povijest Crkve jačanje vjere i posebnu zaštitu za Marijinog štovatelja... Posebno je puna dojmova misijska krunica: *Deset bijelih zrnaca* su za staricu Europu kako bi zadobila onu snagu evangelizacije kojom je stvorila brojne Crkve; *deset žutih zrnaca* su za Aziju punu života i mladih; *deset zelenih zrnaca* za Afriku koja je ispunjena patnjom, ali otvorena za naviještanje; *deset crvenih zrnaca* su za Ameriku punom velikih obećanja nove misionarske snage; *deset plavih zrnaca* su za Oceaniju koja još uvijek čeka temeljito širenje Evanđelja.“ Misijska krunica s pet boja uključuje cijeli svijet. Moljenje krunice ovim dobiva samo novu molitvenu nakanu i povezuje nas s cijelim svijetom i sa svakim čovjekom. Na ovaj način pokazuje se i ostvaruje katolička i kršćanska širina.

Neke su biskupije Crkve u Hrvata odgovorile na poziv Svetog Oca i pokrenule na svojem području akciju moljenja krunice. Ni prijatelji misija u Bosni i Hercegovini nisu ostali nijemi na Papin poziv moljenja krunice. Poziv je upućen svima nama bez obzira gdje se nalazimo i gdje živimo. Sigurno se brojni prijatelji misija među svećenicima i vjernicima dobro sjećaju kako je izgledala i kako se nekada po našim obiteljima i crkvama molilo misijsku kronicu. Želja nam je da u sve vjerničke ruke, a posebno u ruke prijatelja misija, vratimo misijsku kronicu. Svojim bojama sigurno je zainteresirala mnoge. Ona se sada može naći u lijepom broju naših župnih zajednica. Nabaviti se može za sada u Misijskoj središnjici u Sarajevu.

U poznatom nazaretskom događanju Marija je pozvana biti Majkom Gospodinovom. Izabrana je za Božju posrednicu prema nama ljudima. Ona od tada sudjeluje u Isusovu poslanju neprestano moleći za spasenje svih ljudi. Taj poseban poziv vodio je sve kršćane kroz sva vremena da su Mariju posebno štovali i utjecali joj se molitvama posebno moljenjem krunice. Hrvatski narod, ma gdje bio, kroz svoju tešku povijest utjecao se i posebno je častio Mariju, Majku Božju. O tome govore krunice u rukama i oko vrata naših vjernika te naša brojna svetišta na svim prostorima na kojima Hrvati katolici žive.

f) Misijske kasice⁶⁵

Misijska središnjica u Sarajevu nastavila je s praksom cijelog svijeta animiranja brojnih prijatelja misija, a posebno najmlađih, za prikupljanje priloga preko misijskih kasica za potrebe djece diljem svijeta posebno u zemljama i biskupijama djelovanja naših hrvatskih misionara i misionarki. Želja je da se preko malih i svakodnevnih odricanja tijekom crkvene godine prikupe sredstva kako bi se pomoglo djeci koja su daleko od naših župa, biskupija i naših ovozemaljskih domovina. Ova akcija nije vezana posebno niti uz jedno vrijeme crkvene godine, nego je prepušteno slobodnoj odluci svakog misijskog animatora i svakog prijatelja misija. Misijske kasice mogu se nabaviti isključivo u Misijskoj središnjici u Sarajevu, a njihova nakana ne može se promijeniti u druge svrhe.

g) Maslinove grančice

Korizmenom vremenu, posebno Cvjetnici, želi se dati i misijski smisao. Ustalila se praksa i želja da se preko prijatelja misija iz nekoliko biskupija južne Hrvatske u što veći broj naših župnih zajednica dovezu maslinove grančice za Cvjetnicu. Darovani prilozima vjernika okupljenih na misnim slavljinama idu za razne projekte naših misionara i misionarki. Do sada se pozivu Misijske središnjice odazvao lijepi broj župnih zajednica u Vrhbosanskoj nadbiskupiji i u Banjolučkoj biskupiji.⁶⁶

h) Božićne čestitke s misijskim motivima

Početak 2006. god. Misijska središnjica tiskala je božićne čestitke. Misijske motive na spomenutim čestitkama poslali su Misijskoj središnjici u Sarajevu naši hrvatski misionari i misionarke. Prodajom i kupnjom tih čestitki želi se dati materijalna potpora projektima hrvatskih misionara i misionarki diljem svijeta.

i) Misijski imendanski kalendari

Tijekom 2006. god. Misijska središnjica iz Sarajeva krenula je

⁶⁵ Usp.: Godišnja izvješća koja Misijska središnjica od 2002. god. šalje svim crkvenim ustanovama u BiH.

⁶⁶ Usp.: Godišnja izvješća koja Misijska središnjica od 2002. god. šalje svim crkvenim ustanovama u BiH.

u akciju pripremanja i tiskanja zidnih (jednolisnih i dvanaestolisnih), džepnih, stolnih misijskih imendanskih kalendara te naljepnica za božićni blagoslov kuća, a sve za potrebe naših svećenika, vjernika i brojnih prijatelja misija. Sam sadržaj kalendara obogaćen je slikama s misijskim motivima i drugim sadržajima koje su nam dostavili hrvatski misionari i misionarke. Džepni kalendar ujedno je i terminski kalendar. Naime, uneseni su svi važniji misijski dani tijekom godine. Uz slike iz misijskih zemalja i citiranja Papine poruke za Misijsku nedjelju tekuće godine željelo se potaći sve prijatelje misija u Bosni i Hercegovini na odgovoran odnos prema misijama.

5. Hrvatski misionari i misionarke

Ljetni susreti misionara i misionarki

Osamdesetih godina prošlog stoljeća Nacionalno vijeće PMD bivše države sve je glasnije razmišljalo o mogućnosti organiziranja ljetnih susreta aktivnih i bivših hrvatskih misionara i misionarki. Želja je bila da se naši misionari i misionarke susretnu s nacionalnim i dijecezanskim ravnateljima PMD s područja bivše države, a nakon toga iz Bosne i Hercegovine te Republike Hrvatske. Prilika je to za glasno izricanje svojih misli bilo o svojem radu, bilo da potaknu odgovorne i prijatelje misija u Domovini na odgovorniji odnos prema njihovu radu. To je prilika da se jednom godišnje susretnu svi koji tijekom ljetnih mjeseci dolaze na odmor i nađu se s braćom i sestrama s kojima su dijelili isto polje rada u misijskim krajevima diljem svijeta. Nakon što se cijela stvar kroz više godina domišljala, krenulo se 1987. god. u ostvarenje svega onoga što je zacrtano. Zamišljeno je da svake godine jedna od dijecezanskih uprava PMD u Bosni i Hercegovini te u Republici Hrvatskoj bude domaćinom ljetnog susreta. Cijelu stvar dogovorno vode dvije Nacionalne uprave PMD Bosne i Hercegovine te Republike Hrvatske.⁶⁷

Za vrijeme tih susreta od posebne je koristi posjet misionara i misionarki lijepom broju župnih zajednica biskupije domaćina. Mala stanka u održavanju ljetnih susreta dogodila se za vrijeme Domovinskog rata u Republici Hrvatskoj te u Bosni i Hercegovini. Što se tiče termina održavanja susreta vrijedilo je pravilo dogovora za svaki susret. Međutim, od 2001. god. vrijedi pravilo da on svake godine bude organiziran u prvom punom tjednu mjeseca srpnja.

⁶⁷ U svezi s dogovornim organiziranjem zajedničkog godišnjeg susreta hrvatskih misionara i misionarki pogledaj gore: Dogovor Nacionalnih uprava PMD BiH i RH.

Podrijetlo misionara i misionarki Crkve u Hrvata

Prema informacijama koje su dolazile do Misijske središnjice u Sarajevu Crkva u Hrvata tijekom minuloga vremena imala je preko stotinu misionara i misionarki od kojih polovina svojim rođenjem potječe iz Bosne i Hercegovine.

Više o našim misionarima i misionarkama s njihovim imenima i prezimenima može se naći na web stranici Misijske središnjice iz Sarajeva: www.missio.ba, s tim kako je nemoguće provjeriti status naših misionara i misionarki, to jest kojoj biskupiji ili provinciji pripadaju. Sve te pravne stvari u nadležstvu su njihovih biskupija ili provincija kojima pripadaju.

Od osnivanja pa do 12. travnja 2011. god. Misijska središnjica iz Sarajeva bila je u stalnoj vezi s našim hrvatskim misionarima i misionarkama. Svake godine za Božić javljalo se svima njima. Uz božićnu čestitku slalo im se i opširnije pismo preko kojega se željelo podijeliti božićnu radost, ali ih isto tako sve potači na jačanje veza s Misijskom središnjicom u Sarajevu te na javljanje brojnim prijateljima misija u našoj domovini, kao i u misijskom informativnom listu Radosna vijest.

6. Godišnje sjećanje na svjedoke vjere

„Crkva uprisutnjuje Radosnu vijest ne samo naviještanjem riječi, koju je primila od Gospodina, nego i svjedočanstvom života, kroz koje Isusovi učenici polažu račun o vjeri, nadi i ljubavi koje nose u sebi. To kršćansko svjedočenje Krista i evanđelja može voditi do same žrtve: mučeništva“⁶⁸ - poručuje nam Papa Ivana Pavao II.

Katolička Crkva svake godine sjeća se svih onih koji su tijekom godine na nasilan način ubijeni diljem svijeta. Za sve prijatelje misija i čitatelje misijskog lista Radosna vijest bilo je zanimljivo o svemu tome čitati svake godine. Godišnji prilozi o svemu tome dobro su došli svima koji se zanimaju za misijsku djelatnost Crkve diljem svijeta. Njihova hrabra smrt i prolijevanje krvi sjeme su Crkve danas i Crkve budućnosti. U kontekstu rečenoga, Papa Benedikt XVI. u anđeoskom pozdravljenju 26. prosinca 2005. god. rekao je: „Mnogi su kršćani već u počecima Crkve posvjedočili svoju vjeru prolijevanjem svoje krvi. Prve mučenike slijedili su tijekom narednih stoljeća sve do današnjeg dana i mnogi drugi mučenici. Zar ne možemo ne priznati da i u današnje vrijeme u mnogim dijelovima svijeta ispovijest pripadnosti

⁶⁸ Uzeto od Agencije Fides Zbora za evangelizaciju naroda početkom 2006. god.

kršćanskoj vjeri traži hrabrost mnogih mučenika? Kako možemo za nijekati da i tamo gdje nema progona visoku cijelu traži dosljedan i prema evanđelju ostvareni život?“⁶⁹ A na drugi dan Božića 2010. godine kazao je „kako je naš svijet još uvijek obilježen nasiljem, ponajprije protiv Isusovih učenika“.

Želja je bila svima predstaviti hrabrost svjedoka vjere bez posebnog vrednovanja koje Crkva s obzirom na njihovu žrtvu pokazuje. Počevši od 2003. god. objavljujuna je u misijskom informativnom listu Radosna vijest godišnja lista sjećanja na sve one koji su svojom žrtvom doprinijeli rastu Crkve u svim dijelovima svijeta i u službi kvalitetnog ljudskog življenja i evangelizacije. Činjeno je to prema službenom izvješću Tiskovne agencije Fides Zbora za evangelizaciju naroda koji su početkom svake godine prezentirani svima koji se zanimaju za ovaj dio života Crkve.

Naime, svake godine, 24. ožujka, brojni prijatelji misija diljem svijeta, koji je dan smrti nadbiskupa Oscara A. Romera (1980.) i od 1993. god. Dan je sjećanja na ubijene misionare, obilježavaju na razne načine ovaj dan. I mi u Bosni i Hercegovini, počevši od 2003. god., pozivani smo od Misijske središnjice Nacionalne uprave PMD BiH s konkretnim prijedlozima da se u svojim molitvama i u misnim slavlji- ma sjetimo ubijenih misionara i svjedoka vjere. Na to nas je potakao i papa sveti Ivan Pavao II. konkretnim riječima: „Mjesne Crkve trebaju sve činiti kako sjećanje na one koji su podnijeli mučeničku smrt nika- da ne bi zamrlo.“⁷⁰

Na ovaj dan župne i redovničke zajednice, sjemeništa, bogoslo- vije i novicijati mogu se posvetiti molitvi sjećanja na ubijene svjedoke vjere. Toga dana ili tih dana mogu se isto tako posjetiti bilo pojedinac ili neka grupa ili mjesto trpljenja kao što su na primjer: bolnice, sta- rački domovi, razne kuće za bolesne, zatvorenici po zatvorima. Isto tako ovaj dan može biti vidljiv i na razne načine obilježen. U stanovima mogli bismo kao znak mučeništva staviti na prozore crvene zapaljene svijeće, pozvati siromahe k sebi na ručak kako bismo učinili znak no- voga načina življenja koji ostvaruje učinke evanđelja u konkretnom zajedništvu. U našim župnim crkvama ili kapelicama redovničkih za- jednica križ se može prekriti crvenim platnom. Na cvijeće se može sta- viti ime ubijenog misionara. Na oglasnoj ploči mogu se izvjesiti imena svih ubijenih misionara tijekom minule godine. Isto tako, toga dana pozivaju se svi na post. Na taj način osjećamo se povezanima s brojnim

⁶⁹ Uzeto od Agencije Fides Zbora za evangelizaciju naroda krajem prosinca 2006. god.

⁷⁰ Uzeto od Agencije Fides Zbora za evangelizaciju naroda početkom 2006. god.

misionarima i siromašnima u cijelom svijetu kako bi Bog primio našu molitvu. Post treba biti svjedočanstvo. Zato se predlaže post u svim zajednicama kao vidljivi znak. Post i molitva. Postom čistimo vlastito srce i dijelimo trpljenje s onima koji trpe diljem svijeta.

Djelatnici Crkve ubijeni tijekom posljednjih 30 godina

Ako smo tijekom minuloga vremena prelistavali jedini misijski informativni list Crkve u Hrvata Radosnu vijest, mogli smo naići na priloge koji govore o svjedocima vjere. U tom vremenu na ovu temu bilo je raznih komentara. Neki su postavljali pitanje: Odgovara li ova tematika sadržaju i poslanju lista? Kratke informacije o ovoj temi s imenima poginulih svjedoka vjere mogli smo kao kratku vijest naći u jednom malom broju katoličkih tiskovina u Bosni i Hercegovini. Međutim, u inozemstvu situacija s ovom temom sasvim je drukčija. Naš je list Radosna vijest već od 2003. god. predstavljao ovu temu prijateljima misija. Činjeno je to svake godine prema službenom i pravodobnom izvješću Tiskovne agencije Fides vatikanskog Zbora za evangelizaciju naroda.

Svi ti prilozi posljednjih godina poticali su posebno prijatelje misija i čitatelje misijskog lista Radosna vijest na odgovoran odnos prema onima koji su tijekom minuloga vremena postali istinskim svjedocima vjere. Želja je bila svima predstaviti hrabrost svih tih svjedoka vjere bez posebnog vrednovanja koje Crkva s obzirom na njihovu žrtvu pokazuje.

Katolička Crkva svake godine sjeća se svih onih koji su tijekom godine na nasilan način ubijeni u raznim zemljama diljem svijeta. Prema izjavi Pape Benedikta XVI. od 11. kolovoza 2010. god. mučeništvo je „veliki čin ljubavi“ i temelji se „na smrti Kristovoj, na njegovoj najvećoj žrtvi ljubavi, koja je izvršena na križu kako bismo život imali“ i „kako bismo zadobili snagu koje mučeništvo uzima na sebe iz dubine i unutarnje povezanosti s Kristom. Jer mučeništvo i zvanje za mučeništvo nisu plod ljudskih nastojanja, nego su odgovor na inicijativu i na Božji poziv. Oni su dar milosti, koji osposobljava za to kako bismo darovali vlastiti život za svijet iz ljubavi prema Kristu i prema Crkvi.“ Jer njihova hrabra smrt i prolijevanje krvi sjeme su Crkve danas i Crkve budućnosti.

7. Kratak osvrt na Vrhbosansku nadbiskupiju

Nakon kratkog predstavljanja Dekreta „Ad gentes“, zatim doprinosa vatikanskih ustanova i Crkve na bosanskohercegovačkim prostorima tijekom minulih pedeset godina, želimo se kratko osvrnuti i na prostor Vrhbosanske nadbiskupije na kojem živimo i radimo prema odluci naših poglavara. Kako bi se dobilo cjelovitu sliku i pravi prikaz, potrebno bi bilo temeljito obraditi život i rad svih dijelova Vrhbosanske nadbiskupije, svake njezine ustanove, bilo da je povjerena biskupijskom bilo redovničkom kleru, odnosno odgovornost i ostvarenost počevši od svakog njezina krštenika. I zato će predstavljena slika biti dio misijskih aktivnosti Vrhbosanske nadbiskupije, a koja je utemeljena na svim dosadašnjim izvješćima koja su dostavljena od Misijske središnjice iz Sarajeva na naše adrese.

S ponosom i iskrenošću možemo reći kako je provedba spomenutog Dekreta kroz minulih pedeset godina u Vrhbosanskoj nadbiskupiji bila živa grana ostvarenja misijskog poslanja opće Crkve na ovim prostorima. Svoj velik i nemjerljiv doprinos dali su svi naši nadbiskupi, svećenici, muško i žensko redovništvo, kao i naši vjernici koji su se odgovorno ugrađivali u misijsko poslanje Crkve. Stalni poticaji učinkovito su djelovali kako bismo stalno bili budni i odazivali se brojnim pozivima i poticajima koji su dolazili i do naših vrata. Velika je stvar da je sve do početka Domovinskog rata (1991.-1996.) na bosanskohercegovačkim prostorima u Sarajevu bila središnjica cjelokupnog misijskog djelovanja, a koje su joj povjerali hrvatski biskupi. Aktivnost i naša zauzetost, kao i specifičnost naših prostora, bili su jedan od glavnih razloga ovakva povjerenja.

Sve misijske akcije, počevši od misijskog lista Radosna vijest koja je svjetlost dana ugledala u Sarajevu, zaživjeli su u najvećem dijelu naših župnih i drugih nadbiskupijskih i redovničkih zajednica. Podrijetlo hrvatskih misionara i misionarki, koji su dio velikog broja svehrvatskih misionara i misionarki, potječu i s ovih vrhbosanskih prostora. Kao bivši nacionalni ravnatelj PMD BiH s ponosom i utemeljenošću mogu kazati da smo gotovo u svemu i u svim misijskim akcijama prednjačili i mogli smo i drugima biti primjer. I za sve to mogu svima vama izreći iskreno i veliko hvala. Ovim isto tako treba pozvati i druge da se probude kako bi postali misijski osjetljivi i nosili svoj dio odgovornosti za misijsko poslanje Vrhbosanske nadbiskupije.

Ono što nam u posljednjih petnaestak godina nedostaje i u čemu smo se uspavali, odnosi se na našu spremnost da se i mi bisku-

pijski svećenici odazovemo pozivu koji nam dolazi iz Dekreta „Ad gentes“. Ne smije se zaboraviti kako su duboki korijeni Vrhbosanske nadbiskupije u dalekoj afričkoj zemlji Zambiji. Vapaji zambijskih biskupa preko našeg nadbiskupa došli su do Sarajeva. Oci franjevci dobivali su poticaje i pozive iz svojih vatikanskih središnjica. Pomaka je nakon svih poziva bilo, ali prema mogućnostima oni su mogli biti i bolji. I zato braćo, ne budimo srca tvrda, nego poslušajmo glas Gospodnji koji dolazi i do naših vrhbosanskih prostora i do vrata naših župnih i drugih zajednica.

POGOVOR

Čin objavljivanja Dekreta „Ad gentes“ 7. prosinca 1965. god. zasigurno predstavlja jedan od istaknutijih i djelotvornijih plodova II. vatikanskog sabora. Ovaj Dekret opet je donio, prema duhu saborskih otaca, evangelizacijsko poslanje u samo srce Crkve, u njezin trojstveni izvor. Kao posljedica toga djelo evangelizacije opet je ušlo u svijest Crkve i u odgovornost svih krštenika, od biskupa, svećenika, redovnika i do svih vjernika. Dekret „Ad gentes“ postao je, prema želji pape Pavla VI., „pastoralna knjiga“ svake Crkve što nastoji živjeti prema evanđelju. Ako je središnji tekst dogmatska konstitucija „Lumen gentium“, što ju je Pavao VI. definirao kao „Magna carta“ Sabora, Dekret „Ad gentes“ je poseban tekst za tumačenje Sabora što preuzima i razvija posebne teme samog Sabora kao: partikularna Crkva, službe i karizme, unapređenje čovjeka, razvoj i evangelizacija.

Tekst ovog Dekreta je uistinu vodič za pastoral cijele Crkve. Sadržava dvije središnje tvrdnje koje ga obilježavaju. Poslanje Crkve danas je jedinstveno i nedjeljivo, a povjereno je svakoj mjesnoj Crkvi budući da je „putujuća Crkva po svojoj naravi misionarska“. Iz toga se zaključuje da „misijske“ nalaze svoje pravo mjesto u pastoralu svake mjesne Crkve i ne ostaju više na rubovima crkvenoga života. S druge strane, misijsko djelovanje „Ad gentes“ postaje mjerilo pastorala, njegov cilj i njegova mjera provjeravanja. Biskupi su naime više puta ustvrdili da je misijsko angažiranje znak prave crkvene zrelosti i konkretan osjećaj za misijsku zadaću svake mjesne Crkve.

I zato se bitni sadržaji saborskog dokumenta mogu ukratko sažeti u nekoliko rečenica. Izlaganje doktrinarnih načela što tvrde da je Crkva po svojoj naravi misionarska ako njezin početak izvire iz poslanja Sina i poslanja Duha Svetoga prema Očevu planu. Pojam misijskog djela u sebi, što obuhvaća navještaj evanđelja, svjedočanstvo života i

dijalog s još nevjerujućom braćom, oblikovanje kršćanske zajednice s vlastitim biskupima, klerom i ustrojem. Zatim prikladna priprava i doktrinarna i apostolska formacija misionara te vrednovanje misijskih ustanova.

Uređenje misijskog djelovanja povjereno je nadležnom zboru, to jest Zboru za evangelizaciju naroda, kojemu je dužnost ravnati i usklađivati u cijelom svijetu misijsko djelo. I na kraju misionarska suradnja treba uključiti sve vjernike, sve svećenike pod vodstvom i na poticaj njihova biskupa i redovničke ustanove.

Dekret završava pozdravom svim glasnicima evanđelja pridružujući se njihovim patnjama i sa željom da svi narodi budu što prije dovedeni k poznavanju pune istine i k spasonosnom iskustvu svjetla i milosti Kristova evanđelja.

Isto tako ovim misijskim razmišljanjem željelo se što kvalitetnije i bogatije prezentirati misijsko bogatstvo pokoncilskog vremena koje treba poslužiti kao poticaj za razmišljanje i promišljanje, ali isto tako istaknuti snažna potpora pastoralnom radu prvenstveno u našim župnim i svim drugim zajednicama na cijelom prostoru i Vrhbosanske nadbiskupije.

Svatko je svjestan kako u ovom postkomunističkom i poratnom vremenu poziv na misijsku animaciju nije privlačan velikom dijelu naših vjernika. Slobodno se i iskreno može reći kako nije privlačan i jednom dijelu nas biskupijskih i redovničkih svećenika.

Stojimo pred pozivom i pred velikim izazovom. Posla je mnogo, a vremena malo. U ovom postkomunističkom i poratnom vremenu želi se duhovno i materijalno obnoviti crkve te župne i obiteljske kuće kako bi se vratio što veći broj prognanih vjernika. S dolaskom mira i podizanjem standarda dolaze i druge očekivane ili neočekivane poteškoće. Dobiva se dojam kao da su misije i misijska animacija za ovo vrijeme dodatno opterećenje. Što nam je činiti? Ne smije se posustati, treba i dalje misijski djelovati prema svojim mogućnostima. U samu animaciju treba ugraditi i vlastitu inicijativu. Dovoljno ih ima svaki svećenik i svaka časna sestra, kao i svaki krštenik.

Ne smije se zaboraviti i smetnuti s uma kako je župna zajednica osnovna stanica života Crkve, ali i biskupije u kojoj živimo i radimo te biskupije i provincije kojima ređenjem i redovničkim zavjetovanjem pripadamo. To isto vrijedi i za građenje misijske svijesti i odgovornosti u svakoj mjesnoj Crkvi. Zato treba krenuti naprijed i učiniti sve što je do svakoga nas kako bi ta temeljna stanica mogla donijeti takve misijske plodove na koje će svatko biti ponosan.

Na kraju se nameće pitanje: A ima li među nama svećenicima biskupijskim i redovničkim spremnih poći u misije? Razmislimo i odlučimo! I zato neka i ovo misijsko razmišljanje bude konkretan prilog u građenju konkretne misijske svijesti i misijske odgovornosti na mjestima našeg života i rada, poglavito u svim našim župnim zajednicama i u drugim ustanovama u Vrhbosanskoj nadbiskupiji i cijeloj Bosni i Hercegovini.

Tomo Knežević